

Videoafhøring af børn, og den bevismæssige betydning heraf i straffesager

---

Kandidatafhandling, Jura, Aalborg Universitet, 2016.

Udarbejdet af:
Marlene Helene Hansen

Titelblad

Type: Specialeafhandling

Uddannelsessted: Aalborg Universitet

Studieretning: Jura

Fag: Straffeprocess

Emne og titel: Videoafhøring af børn, og den bevismæssige betydning heraf i straffesager

Engelsk titel: Video questioning of children, and the evidential significance in criminal cases

Afleveringsdato: 12. Maj 2016

Vejleder: Lene W. Lentz

Udarbejdet af: Marlene Helene Hansen
Studienummer: 20102680

Indhold

---

1. Indledning	4
2. Afgrænsning	6
3. Metode	7
3.1 Retskilderne	7
3.1.1 RPL og dennes forarbejder	7
3.1.2 EMRK	7
3.1.3 Principper	8
3.1.4 Meddelelse	8
3.1.5 Retspraksis	8
3.1.6 Juridisk litteratur	9
4. Den retlige ramme	10
4.1 Generelle principper	10
4.2 Vidnebeviset	11
4.2.1 Vejledning af barnet	12
4.2.2 Bistandsadvokat	13
5. Bevisbedømmelse	14
5.1 Fri Bevisvurdering	14
5.2 Videoafhøring	15
5.2.1 Indenretlig afhøring	20
5.3 Bevisførelse om vidners troværdighed	20
6. EMRK	23
7. Retspraksis fra danske domstole	25
7.1 TFK2009.534/2 – Mou Pigen	25
7.1.1 Sagens beviser	25
7.1.2 Rettens vurdering	26
7.2 U2012.998V – Brønderslevsagen	28
7.2.1 Sagens beviser	28
7.2.2 Rettens vurdering	32
7.3 U2013.91V – Rebildsagen	39
7.3.1 Sagens beviser	39
7.3.2 Rettens vurdering	41
7.4 TFK2009.60 – Haarbysagen	44

7.4.1 Sagens beviser.....	45
7.4.2 Rettens vurdering	45
7.5 TFK2012.444/2 – Sagen fra Rødovre Kommune.....	46
7.5.1 Sagens beviser.....	46
7.5.2 Rettens vurdering	47
7.6 TFK2015.202 – Brøndbysagen	48
7.6.1 Sagens beviser.....	48
7.6.2 Rettens vurdering	48
7.7 TFK2015.207 – Moderen fra Mariagerfjord Kommune	50
7.7.1 Sagens beviser.....	50
7.7.2 Rettens vurdering	50
7.8 Opsummering.....	52
8. Konklusion.....	54
9. English Abstract	56
10. Litteraturliste	57
10.1 Bøger	57
10.2 Artikler	57
10.3 Andet.....	57
11. Domsregister.....	58

1. Indledning

Gennem de seneste år, har der vist sig en stigende tendens i strafferetlige afgørelser alene vedrørende seksualforbrydelser mod børn under 15 år, som det ses af nedstående tabel.¹

	2013	2014	2015
Uskyldige afgørelser	15	43	56
Skyldige afgørelser	19	67	71
Afgørelser i alt	34	110	127

Over halvdelen af de strafferetlige afgørelser, som fremgår af tabellen er endt med en skyldig afgørelse. Selvom der ikke specifikt fremgår en lignende tabel over strafferetlige afgørelser vedrørende vold mod børn under 15 år, vurderes det at fokuset på denne type af strafferetlige sager ikke er nedadgående. Flere opsigtsvækkende straffesager, blandt andet under navnene *"Mou Pigen"*², *"Brønderslevsagen"*³ og *"Rebilsagen"*⁴, har været genstand for en øget medie og samfundsopmærksomhed. Grunden til opmærksomheden var bl.a. fordi de omhandlede strafferetlige handlinger begået mod børn. I de af sagerne, hvor børnene var under 13 år, fremtræder børnenes vidneforklaringer i form af videoafhøringer, som et bevis i sagen. Disse videoafhøringer kan optræde sammen med eventuelle tekniske beviser, samt andre relevante beviser, som kan vise sig at have afgørende betydning for sagens fremstilling og udfald. Det er dog især, hvor videoafhøringen optræder som det afgørende bevis i straffesagen, at det kan give anledning til en diskussion af forskellige problematikker omkring vidnets fremtræden, herunder dets troværdighed.

I forbindelse med efterforskningen af vold og sædelighedsforbrydelser mod børn, foretages der i de fleste tilfælde i Danmark, videoafhøringer forinden en eventuel hovedforhandling i retten. Derudover gælder der som udgangspunkt fri bevisførelse i straffesager.⁵ Anklagemyndigheden og forsvareren kan derfor indhente de beviser, som de finder afgørende for sagens fremstilling, uden hensyntagen til bevisets udformning. Derudover gælder der også fri bevisbedømmelse i straffesager jf. Retsplejelovens (RPL) § 880. 2. pkt., hvilket bygger på en opfattelse om, at retten bedst kan finde frem til den materielle sandhed, hvor de kan bedømme bevisets vægt i den enkelte sag, uden at være bundet af et reguleret regelsæt. Det er således ikke entydigt

---

¹ Danmarks statistik, Straf40: Strafferetlige afgørelser efter overtrædelsens art, afgørelsestype, alder og køn.

² TFK2009.534/2

³ U2012.998V

⁴ U2013.91V

⁵ Nielsen, Straffesagen gang, side 186

defineret ud fra retsplejelovens regler, hvad der kan optræde som et bevis og hvilken betydning beviset kan få.

Den frie bevisbedømmelsen af videoafhøringer af børn, skal dermed udledes, ud fra en analyse af udvalgt retspraksis, for en nærmere definition af, hvilken betydningen videoafhøringen har, for at det kan medføre skyldige afgørelser.

Dette giver anledning til: *En undersøgelse af videoafhøringer af børn, og den bevismæssige betydning heraf i straffesager.*

2. Afgrænsning

Specialeafhandlingen afgrænses til at omhandle videoafhøringer af børn, og den bevismæssige betydning heraf. Videoafhøringers anvendelse på mentalt handicappede, vil ikke blive behandlet. De formelle regler i straffesager omkring rækkefølgen af bevisførelsen jf. RPL §§ 863-870 og §§ 873-876 samt de generelle krav til bevisførelsen jf. RPL §§ 871 og 872, vil ikke blive behandlet grundet specialets omfang.

Behandlingen af Den Europæiske Menneskerettighedskonvention (EMRK) i forhold til videoafhøringen af børn, og den bevismæssige betydning heraf, er anvendt med fokus på Den Europæiske Menneskerettighedsdomstol (EMD)'s fortolkning af spørgsmålet omhandlende forsvarerens adgang til at modafhøre vidner i straffesager. EMRK vil dog ikke blive behandlet yderligere, da specialet har fokus på retspraksis fra danske domstole.

I specialet er der medtaget strafferetlige afgørelser, hvor der både er anvendt videoafhøringer i forbindelse med børnenes forklaringer, men også hvor børnene har afgivet forklaring direkte for retten. Derudover er der behandlet afgørelser, hvor sagens størrelse har været forskellig. Der er i valget af retspraksis lagt vægt på sager begået mod børn, omhandlende vold og sædelighedsforbrydelser. Derudover er der lagt vægt på, at sagerne er begået inden for familien. Grunden til dette, skal ses i lyset af lovændringen af anvendelsesområdet for videoafhøringer af børn pr. 1. april 2016, hvor udvidelsen kun finder anvendelse på, at børn under 15 år altid skulle kunne videoafhøres når overtrædelsen gælder seksualforbrydelser, incest, Straffelovens (STRL) §§ 237 og 244-246, såfremt forbrydelsen er begået inden for familien.⁶

---

⁶ 2015/1 LSF 43: Forslag til lov om ændring af retsplejeloven (videoafhøring af børn og unge i straffesager), side 14

3. Metode

I dette speciale anvendes den retsdogmatiske metode, idet formålet er at beskrive gældende ret.

3.1 Retskilderne

Hvad der skal forstås som en retskilde, kan fortolkes på flere måder. Det må dog udledes på baggrund af de mange teoretiske opfattelser, at en retskilde må betegnes som de faktorer, der har indflydelse på den afgørelse, som bliver afsagt af eksempelvis en domstol.⁷ Retskilder forekommer som udgangspunkt i form af lovgivning, retspraksis, sædvaner samt forholdets natur, hvor disse kan være af betydning for besvarelsen af et retligt spørgsmål. Lovgivningen må dog have forrang, foran de øvrige retskilder.⁸

I nærværende kandidatspeciale vil RPL, EMRK, forarbejder (herunder lovforslag og betænkning), principper, meddelelse, retspraksis og juridisk litteratur blive anvendt som retskilder, og behandlet i de efterfølgende afsnit.

3.1.1 RPL og dennes forarbejder

I dette speciale anses RPL for at være en primære retskilde, hvor den retlige ramme for beviser og videoafhøringer af børn skal findes. Da det ikke kan udledes direkte af RPL's regler om videoafhøringer af børn, og dens bevismæssige betydning i straffesager, er det nødvendigt at se nærmere på forarbejderne til RPL, herunder bemærkninger til lovforslag, for at undersøge om dette kan bidrage til undersøgelsen heraf. Forarbejderne er gennemgået, frem til det senest, som trådte i kraft 1. april 2016.⁹ Derudover er betænkning om videoafhøring af børn og unge i straffesager, anvendt som fortolkningsbidrag.¹⁰

3.1.2 EMRK

EMRK blev i 1992 inkorporeret ved lov, og er dermed en del af dansk ret. Loven bestemmer således, at Konventionens rettigheder skal sikres for enhver person, som er tiltrådt denne.¹¹ De danske domstolene skal således sikre sig i straffesager, at der ikke handles i strid med EMRK.

---

⁷ Wegner, Juridisk metode, side 15

⁸ Wegner, Juridisk metode, side 15

⁹ 2015/1 LSF 43: Forslag til lov om ændring af retsplejeloven (videoafhøring af børn og unge i straffesager)

¹⁰ Justitsministeriets strafferetsplejeudvalg, Betænkning nr. 1554 – betænkning om videoafhøring af børn og unge i straffesager

¹¹ Rytter, Individets grundlæggende rettigheder, side 48

I specialet er EMRK grundlæggende anvendt, som supplerende fortolkning af en undersøgelse af videoafhøringer af børn, og dens bevismæssige betydning i straffesager. Især EMRK artikel 6, er belyst i denne sammenhæng.

3.1.3 Principper

Inden for straffeprocessen, anvendes der en række principper for bevisførelsen. Dette vil sige, at principperne, som det materielle sandhedsprincip, objektivitetsprincippet, dubio pro reo og princippet om bevisumiddelbarhed. Disse principper opfattes som en retssikkerhed, og er ligeledes anvendt i specialet men henblik på fortolkningen af videoafhøringer af børn og dens bevismæssige betydning heraf i straffesager.¹²

3.1.4 Meddelelse

I specialet er Rigsadvokatens meddelelse anvendt om behandling af sager om seksuelt misbrug af børn og videoafhøring af børn i sådanne sager.¹³ Denne indeholder retningslinjer for behandling af sager om seksuelt misbrug af børn fra anmeldelsestidspunktet, og indtil sagen afsluttes, herunder retningslinjer om videoafhøring af børn i sådanne sager. Retningslinjerne er i et vidt omfang fastsat på baggrund af allerede gældende regler, samt i et vist omfang fastsat på baggrund af retspraksis.¹⁴ Rigsadvokatens meddelelse er anvendt som fortolkningsbidrag.

3.1.5 Retspraksis

I specialet anvendes retspraksis for at beskrive gældende ret. Retspraksis anvendes til at fastsætte, hvorledes den bevismæssige betydning af videoafhøringer skal fortolkes, samt hvilke kriterier domstolene opsætter herfor.

Når retspraksis skal tillægges værdi i fortolkningen, er det vigtigt at se nærmere på dommens præjudikatværdi, hvis der skulle foreligge uenighed på et område. Når en dom har præjudikatværdi, vil efterfølgende lignende afgørelse blive afsagt i henhold til den dom med præjudikatværdi.¹⁵ Der må anses at være generel enighed om, at afgørelser fra Højesteret har størst præjudikatværdi. Landsretsdomme kan dog godt have præjudikatværdi, såfremt spørgsmålet ikke bringes videre til Højesteret.¹⁶ I dette specialet er der

---

¹² Smith m.fl., Straffeprocessen, side 23-24

¹³ RM 2-2007 Rettet september 2012 – Behandling af sager om seksuelt misbrug af børn og videoafhøring af børn i sådanne sager

¹⁴ RM 2-2007 Rettet september 2012 – Behandling af sager om seksuelt misbrug af børn og videoafhøring af børn i sådanne sager, side 1

¹⁵ Wegner, Juridisk metode, side 94

¹⁶ Wegner, Juridisk metode, side 96

udvalgt domme, primært afsagt fra landsretten for at opnå en høj retskildeværdi. Der er i specialet anvendt to højesterets domme. Derudover er dommene udvalgt med fokus på tre større sager, som herefter suppleres af mindre, dog ikke ubetydelige sager for at opnå vis bredde.

3.1.6 Juridisk litteratur

Til brug for belysning af dette speciales problemstilling anvendes straffeprocesslig litteratur. Dette kommer til udtryk i blandt andet lærebøger samt artikler. Juridisk litteratur er anvendt som en hjælp til fortolkningen af retsreglerne.

4. Den retlige ramme

I forbindelse med, hvorledes straffesager behandles i Danmark, høre en række principper, som ikke er lovreguleret, men som er af central betydning for behandlingen i straffesager. Disse vil blive beskrevet i det følgende afsnit. Herefter behandles den retlige ramme for vidnebeviset. Dette er særligt når børn optræder som vidne, samt danner grundlag for at der foretages en videoafhøring.

4.1 Generelle principper

Formålet med straffeprocessen er bl.a. at opklare og forfølge forbrydelser, som følge af hensynet til samfundet og den forurettede i sagen. Derudover er det også hensynet til den enkelte, hvor borgeren skal beskyttes mod uberettigede indgreb fra staten.¹⁷ Dette formål adskiller sig navnlig fra de civilprocessuelle regler, hvor formålet er at afgøre en tvist mellem to parter.¹⁸ I straffesager påhviler det domstolene at afgøre, om sagen er tilstrækkeligt bevist til at der kan ske domfældelse.¹⁹ Det er dermed pålagt domstolene at finde frem til den materielle sandhed i sagen. Formålet er at få skyldige draget til ansvar, men princippet skal derudover også værne mod at uskyldige drages til ansvar.²⁰ I forbindelse med det materielle sandhedsprincip kan der ses en lighed i forhold til princippet in dubio pro reo. Princippet om in dubio pro reo betyder, at enhver rimelig tvivl skal komme den tiltalte til gode. Dette betyder, at anklagemyndigheden ikke kun har bevisbyrden i straffesager, men også må løfte bevisbyrden på en sådan måde, at der ikke længere kan rejses rimelig tvivl om den tiltaltes skyld.²¹ Når retten skal vurdere, hvorvidt den tiltalte skal dømmes, skal alle subjektive holdninger og opfattelser tilsidesættes. Hvis retten nære bare den mindste tvivl, om det som er anført i anklageskriftet er rigtigt, skal den tiltalte frifindes. Den tiltalte skal også frifindes, selvom retten måske ikke kan gøre sig helt fri af den tanke som mange lovlydige borger går rundt med, nemlig at det billede bl.a. medierne tegner af personer involveret i vold og sædelighedssager, ikke er ensbetydende med at man er skyldig. Når der dermed ikke længere kan rejses en rimelig tvivl om den tiltaltes skyld, må det vurderes at den materielle sandhed er tilstrækkeligt oplyst.

Objektivitetsprincippet følger af RPL § 96, stk. 2, hvor anklagemyndigheden har pligt til at tage enhver omstændighed, der tyder på den mistænktes uskyld i betragtning. Dette betyder at anklagemyndigheden er forpligtet til at udføre deres undersøgelser af sagen på et objektivt grundlag. Selvom det ikke direkte følger

---

¹⁷ Smith m.fl., Straffeprocessen, side 23

¹⁸ Nielsen, Straffesagens gang, side 20

¹⁹ Smith m.fl., Straffeprocessen, side 26

²⁰ Nielsen, Straffesagens gang, side 21

²¹ Smith m.fl., Straffeprocessen, side 598

af ordlyden i RPL § 96, stk. 2, må det vurderes at politiets efterforskning også er omfattet af bestemmelsen.²² Politiets efterforskning må således ikke kun være rettet mod at skaffe beviser for den mistænkte skyld, men også rettet mod de forhold, som taler for hans uskyld.²³ Selvom det vurderes at efterforskningen skal være objektiv, kan det ikke udelukkes at politiet efterforsker sagen ud fra en hypotese, som kan vanskeliggøre politiets objektivitet i forhold til den mistænkte. Politiet skal dog ikke afgøre sagen, såfremt anklagemyndigheden vurderer at der skal rejses tiltale. I vurderingen af, hvorvidt der skal rejses tiltale må anklagemyndigheden anses som forpligtet til at efterleve objektivitetsprincippet, samt udføre et skøn over, om politiets bevismateriale vil kunne danne grundlag for en tiltalerejsning med sandsynlighed for domfældelse.²⁴ Under en eventuel hovedforhandling, må objektivitetsprincippet stadig anses at gælde for anklagemyndigheden i forhold til bevismaterialet, selvom anklagemyndigheden vil forsøge at overbevise retten om at den tiltalte er skyldige.²⁵

4.2 Vidnebeviset

Vidnebeviset er også kendt som mundtlige udsagn, der afgives i retten, når en person optræder som vidne under en sag, og beskriver personligt bekendte forhold, der er af betydning for sagen. Hertil kommer de materielle bevismidler, som f.eks. lægejournaler og kriminaltekniske analyser. Retten er i dag i et vidt omfang henvist til troen på, om vidneudsagnet er sandfærdigt eller ej, hvilket medfører at vidneudsagnet kan være behæftet med en række fejkilder. Selvom vidneudsagnet kan være behæftet med fejkilder, betyder det ikke at man kan undvære vidneudsagnet. Der er derfor lagt op til at domstolene selv skal forsøge at vurdere bevisets vægt i den konkrete sag.

I Danmark er sagens parter, anklagemyndigheden og den sigtede. Den forurettede i sager omhandlende vold og sædelighed mod børn, er børnene. Børn er som forurettet ikke part i sagen, men reelt et vidne.

Det følger af RPL § 184, stk. 1, at afhøringen af et vidne skal ske på en sådan måde, at den er egnet til at fremkalde en tydelig og sandfærdig forklaring. Derudover er det beskrevet i RPL § 184, stk. 2, at vidnet skal så vidt muligt have adgang til at udtale sig i sammenhæng. Udgangspunktet for vidneudsagt er således vidnets frie forklaring. Et retligt forhør indledes i praksis normalt med vidnets personlige oplysninger, herunder tid og sted, samt årsagen til vidnets tilstedeværelse. Disse formelle spørgsmål, kan desuden hjælpe med at gøre vidnet mere tryk i situationen.²⁶ Herefter har vidnet mulighed for at afgive sin egen forklaring,

---

²² Smith m.fl., Straffeprocessen, side 27

²³ Nielsen, Straffesagens gang, side 45

²⁴ Smith m.fl., Straffeprocessen, side 27

²⁵ Smith m.fl., Straffeprocessen, side 28

²⁶ Smith, Vidnebeviset, side 133

hvorefter den egentlig afhøring af politiet, for at fremskaffe yderlige oplysninger, samt kontrol af vidnets frie forklaring kan begynde. Det antages, at vidnet kun skal udtale sig om de faktiske omstændigheder, som vidnet har observeret. Vidnets subjektive vurdering af hændelsen har som udgangspunkt ingen betydning jf. RPL § 184, stk. 2, 2.pkt, hvoraf det følger at det bør fremgå af vidnets forklaring, hvorvidt den bygger på egen iagttagelse.²⁷ Retsplejeloven indeholder dog ikke et forbud mod at afhøre vidnet om, hvad vidnet f.eks. ville have gjort, såfremt situationen var anderledes, eller stille vidnet hypotetiske spørgsmål.²⁸

4.2.1 Vejledning af barnet

Det følger af RPL § 168, stk. 1, at enhver som udgangspunkt har pligt til at afgive forklaring for retten som vidne. Derudover har politiet pligt til at vejlede en person, som ikke er sigtet ved en afhøring, om reglerne om vidnefritagelse jf. RPL § 753, jf. § 173, stk. 1, såfremt der er grund til dette. Reglerne om vidnefritagelse følger af RPL § 171, stk. 1, hvor en parts nærmeste ikke har pligt til at afgive forklaring som vidne. Det følger dog af RPL § 171, stk. 3, at retten kan pålægge vidnet at afgive forklaring, når forklaringen anses for at være af afgørende betydning for sagens udfald og i de nævnte tilfælde i RPL § 171, stk. 1, stk. 2, nr. 2 og 3. Vidnefritagelsesreglerne gælder også for børn, hvor vejledningen om vidnefritagelsesreglerne vil ske forud for videoafhøringen, til den som varetager barnets interesse, herunder typisk forældremyndighedsindehaveren. Større børn skal dog gøres bekendt med vidnefritagelsesreglerne, såfremt deres alder og modenhed taler for det.²⁹

I et andet tilfælde, hvor vejledning af barnet kan forekomme, er hvor børn over 15 år afgiver forklaring som vidne under en videoafhøring. Situation kan således være, at barnet i sin forklaring inkriminere sig selv. Barnet vil dermed fremstå som gerningsmand og skal i dette tilfælde vejledes om sine rettigheder, herunder pligten til ikke at udtale sig jf. RPL § 752, stk. 1. Der skal ligeledes bemærkes, at pligten til at afgive forklaring som vidne bl.a. ikke foreligger, hvis forklaringen antages at ville udsætte vidnet for straf jf. RPL § 171, stk. 2, nr. 1.

---

²⁷ Smith, Vidnebeviset, side 304

²⁸ Smith, Vidnebeviset, side 311

²⁹ RM 2-2007 Rettet september 2012 – Behandling af sager om seksuelt misbrug af børn og videoafhøring af børn i sådanne sager, afsnit 3

4.2.2 Bistandsadvokat

Efter der er sket lovovertrædelser som følger af RPL § 741 a, stk. 1³⁰ beskikker retten en bistandsadvokat for forurettet, når denne fremsætter begæring herom. Reglen herom finder ligeledes anvendelse når forurettet er et barn.³¹

Der skal ske bestikkelse af en bistandsadvokat, for den som er forurettet ved lovovertrædelser opregnet i RPL § 741 a, stk. 2³², medmindre forurettet frabeder sig dette, efter at være blevet vejledt herom jf. RPL § 741 b, stk. 1.

Hvis den forurettet ikke fremsætter en begæring om beskikkelse af en bistandsadvokat, eller denne ikke ønsker dette, kan politiet fremsætte begæring herom jf. RPL § 741 a, stk. 6. Selv om barnet, eller andre der kan varetage barnets interesser, ikke fremsætter begæring, bør politiet begære beskikkelse af en bistandsadvokat for barnet, i de sager, hvor der er mistanke om seksuelle overgreb jf. RPL § 741 a, stk. 1.³³

Bistandsadvokaten har ret til at overvære afhøringer af forurettet, samt stille yderlige spørgsmål til forurettet jf. RPL § 741 c, stk. 1. Det følger dog ikke nærmere i retsplejeloven, hvad bistandsadvokatens opgaver indeholder. Det må vurderes, at formålet er at styrke forurettedes stilling under sagen, samt at støtte forurettet af både juridisk og af almen karakter. Ligeledes kan bistandsadvokaten vejlede forurettet omkring opgørelse af et eventuelt erstatningskrav.³⁴

---

³⁰ Straffelovens §§ 119, 123, 210, 216-223, 225 jf. 216-223, 232, 237 jf. 21, 244-246, 249, 250, 252 stk.2, 260-262a og 288.

³¹ Justitsministeriets strafferetsplejeudvalg, Betænkning nr. 1554 – betænkning om videoafhøring af børn og unge i straffesager, side 31

³² Straffelovens §§ 210, 216, 222 stk. 2 og 223 stk. 1.

³³ RM 2-2007 Rettet september 2012 – Behandling af sager om seksuelt misbrug af børn og videoafhøring af børn i sådanne sager, afsnit 4

³⁴ Justitsministeriets strafferetsplejeudvalg, Betænkning nr. 1554 – betænkning om videoafhøring af børn og unge i straffesager, side 33

5. Bevisbedømmelse

Udgangspunktet er, at der gælder et princip om bevisumiddelbarhed.³⁵ I princippet ligger der, at bevisførelsen i straffesager som udgangspunkt skal ske under hovedforhandlingen foran retten. Grunden til at dette er udgangspunktet, følger af en overbevisning om, at retten bedst danner sig et indtryk af sagens omstændigheder, ved at beviserne føres umiddelbart foran retten, så dommeren selv har mulighed for at se og høre eventuelle vidners forklaring, samt stille opklarende spørgsmål til beviset.³⁶ Det må antages at baggrunden for iagttagelsen af vidnet direkte foran retten, er at vidneudsagnet formodentlig synes at have en større bevismæssig betydning.³⁷ En undtagelse som følger af det grundlæggende princip om bevisumiddelbarhed, udgør videoafhøringer af børn i vold og sædelighedssager jf. RPL § 872, hvor der er givet hjemmel til at disse kan afspilles under hovedforhandling.

5.1 Fri Bevisvurdering

Bevisbedømmelsen i dansk ret er som udgangspunkt fri jf. RPL § 880, 2.pkt. Dette betyder at domstolene selv afgør, hvilke bevismæssig betydning et givet bevis skal tillægges. Den frie bevisbedømmelse bygger således på den opfattelse, at retten bedst kan finde frem til den materielle sandhed, hvis den kan bedømme bevisets vægt i den enkelte sag uden at være bundet af de generelle lovregler.³⁸ Bevisvurderingen skal være objektiv begrundet, ligesom der må ikke fremstå en rimelig tvivl om beviset tilstrækkelighed for at der kan ske domfældelse jf. princippet om dubio pro reo. Hvis dette grundlæggende princip in dubio pro reo skal have nogen realitet, forudsættes det at der stilles et stort krav til beviset styrke, da man ellers kan risikere at uskyldige bliver dømt. At anklagemyndigheden skal løfte bevisbyrde over enhver rimelig tvivl, stilles der også indirekte krav om at beviset skal være af en vis styrke for at der kan ske domfældelse. Dvs. selvom bevisvurdering som udgangspunkt er fri og domstolene kan tillægge et bevis afgørende betydning, fremgår det indirekte af princippet in dubio pro reo, at svage beviser skal kunne tilsidesættes efter dette princip.³⁹

---

³⁵ Smith m.fl., Straffeprocessen, side 610

³⁶ Smith m.fl., Straffeprocessen, side 610

³⁷ Smith, Vidnebeviset, side 30

³⁸ Smith, Vidnebeviset, side 38

³⁹ Smith, Vidnebeviset, side 38

5.2 Videoafhøring

Udgangspunktet for anvendelsesområdet af videoafhøringer har hidtil fulgt af forarbejderne. Pr. 1. april 2016 trådte lov om ændring af retsplejeloven (videoafhøring af børn og unge i straffesager) i kraft.⁴⁰ Lovforslaget havde til formål at: *”Forbedre beskyttelsen af børn og unge, der formodes at have været udsat for eller vidne til en alvorlig forbrydelse, navnlig ved at udvide anvendelsesområdet for den såkaldte videoafhøringsordning”*.⁴¹ Lovforslaget bygger på Strafferetsplejeudvalgets betænkning nr. 1554/2015 om videoafhøring af børn og unge i straffesager, hvor strafferetsplejeudvalget har foreslået en udvidet brug af videoafhøringer.⁴² Frem til 1. april 2016 er videoafhøringer blevet benyttet som udgangspunkt, kun hvis et barn er under 13 år. Der har dog kunne forekomme omstændigheder, hvor barnets udvikling og psykiske tilstand har talt for at anvende videoafhøringer som bevis ved børn over 13 år.⁴³ I lovforslaget udvides anvendelsesområdet til at omfatte, at børn under 15 år altid skulle kunne videoafhøres når overtrædelsen gælder seksualforbrydelser, incest, STRL §§ 237 og 244-246.⁴⁴ Det udvidet anvendelsesområde vil dog ikke være gældende, hvis lovovertrædelsen er udøvet af en fremmed person. Udvidelsen til de 15 år finder således kun anvendelse, såfremt forbrydelsen er begået inden for familien.⁴⁵ Ligesom at der er sat en øvre grænse for anvendelsesområdet, har det ifølge forarbejderne været diskuteret, hvorvidt der følger en nedre grænse på 3 år ved anvendelse af videoafhøringer. En sådan grænse er dog ikke endelig fastlagt, da dette må beror på en vurdering i forhold til barnets evne til at kommunikere.⁴⁶ Sidst fastsættes der, at hvis en mistænkt eller hans forsvarer vil modsætte sig en videoafhørings korrekthed, skal de indbringe dette for retten senest fire uger efter videoafhøringen blev foretaget.⁴⁷

Når der er tale om en formodning for en lovovertrædelse især vedrørende sædelighedsforbrydelser begået mod børn, vil det virke som en belastning for barnet, hvis denne skulle aflægge forklaring i retten. Hensynet til at barnet kan komme sig over hændelsen og modtage eventuel behandling må vurderes til at kunne fremmes ved anvende videoafhøringer. Som følge af hensynet til barnet, skal der sigtes mod en videoafhøring

---

⁴⁰ 2015/1 LSF 43: Forslag til lov om ændring af retsplejeloven (videoafhøring af børn og unge i straffesager)

⁴¹ 2015/1 LSF 43: Forslag til lov om ændring af retsplejeloven (videoafhøring af børn og unge i straffesager), side 4

⁴² Justitsministeriets strafferetsplejeudvalg, Betænkning nr. 1554 – betænkning om videoafhøring af børn og unge i straffesager

⁴³ Justitsministeriets strafferetsplejeudvalg, Betænkning nr. 1554 – betænkning om videoafhøring af børn og unge i straffesager, side 26

⁴⁴ 2015/1 LSF 43: Forslag til lov om ændring af retsplejeloven (videoafhøring af børn og unge i straffesager), side 14

⁴⁵ 2015/1 LSF 43: Forslag til lov om ændring af retsplejeloven (videoafhøring af børn og unge i straffesager), side 14

⁴⁶ L117: Forslag til lov om ændring af straffeloven, adoptionsloven og retsplejeloven. (Børnepornografi, seksuel udnyttelse af børn, salg af børn og gennemførelse af straffesager om seksuelt misbrug af børn m.v.) – Bemærkning pkt. 3.4.1.

⁴⁷ 2015/1 LSF 43: Forslag til lov om ændring af retsplejeloven (videoafhøring af børn og unge i straffesager), side 4

af barnet gennemføres hurtigst muligt, gerne inden en uge fra anmeldelsen af den mistænkte.⁴⁸ Ud over hensynet til barnet, har en hurtig gennemførelse til formål at sikre barnets hukommelse, samt være med til at mindske risikoen for at barnet bliver påvirket af eventuelle familiemedlemmer.⁴⁹ Selvom der skal sigtes mod at en videoafhøring gennemføres hurtigst muligt, kan der være visse fordele ved at gennemføre videoafhøringen på et senere tidspunkt. Dette kan være hensigtsmæssigt, da den indledende efterforskning kan skabe mere klarhed over hændelsesforløbet for den polititjenestemand som skal foretage afhøringen. Derudover kan det også give forsvareren bedre mulighed for at stille spørgsmål til barnet under afhøringen.⁵⁰

Når der foretages videoafhøring af børn, anvendes der en særlig fremgangsmåde. Fremgangsmåden er nærmere beskrevet i Rigsadvokatens Meddelelse nr. 2/2007 Rettet september 2012, om behandling af sager om seksuelt misbrug af børn og videoafhøring af børn i sådanne sager.⁵¹ Foruden denne fremgangsmåde følger det af RPL § 731a, at der skal ske beskikkelse af en forsvarer for den, der er mistænkt eller sigtet, når det formodes at videoafhøringen vil finde anvendelse som bevis under hovedforhandlingen. I RPL § 745e reguleres det at forsvareren skal være tilstede under selve videoafhøringen, såfremt den vil finde anvendelse som bevis under hovedforhandlingen. Inden videoafhøringen foretages, anbefales det, at den polititjenestemand der skal foretage videoafhøringen besøger barnet, dels for at polititjenestemanden kan danne sig et indtryk af barnet, men også for at gøre barnet mere tryk under afhøringen. Barnet kan ligeledes under besøget, blive informeret om, hvilke forhold afhøringen skal foregå under. Det er dog vigtigt at understrege, at barnet ikke må blive informeret om indholdet af afhøringen, eller drøfte sagen med polititjenestemanden, da dette kan have betydning for videoafhøringens anvendelse som bevis under hovedforhandlingen.⁵² Selve videoafhøringen foregår i speciel indrettede lokaler i såkaldte børnehuse. Lokalet fremtræder børnevenligt over for barnet, hvilket har til formål at gøre barnet tryk. Ligeledes skal det for så vidt det er muligt, undgås at placere barnet på en sådan måde, at bl.a. barnets kropsprog ikke fremstår tydeligt.⁵³ Foruden polititjenestemanden som foretager afhøringen af barnet, medvirker en række andre personer i det tilhørende monitorrum, herunder anklageren fra den politikreds, som efterforsker sagen, den forurettedes bistandsadvokat, forsvareren for den mistænkte, samt en repræsentant fra kommunen.

---

⁴⁸ RM 2-2007 Rettet september 2012 – Behandling af sager om seksuelt misbrug af børn og videoafhøring af børn i sådanne sager, afsnit 3

⁴⁹ RM 2-2007 Rettet september 2012 – Behandling af sager om seksuelt misbrug af børn og videoafhøring af børn i sådanne sager, afsnit 3

⁵⁰ 2015/1 LSF 43: Forslag til lov om ændring af retsplejeloven (videoafhøring af børn og unge i straffesager), side 22

⁵¹ RM 2-2007 Rettet september 2012 – Behandling af sager om seksuelt misbrug af børn og videoafhøring af børn i sådanne sager

⁵² RM 2-2007 Rettet september 2012 – Behandling af sager om seksuelt misbrug af børn og videoafhøring af børn i sådanne sager, afsnit 6.1

⁵³ RM 2-2007 Rettet september 2012 – Behandling af sager om seksuelt misbrug af børn og videoafhøring af børn i sådanne sager, afsnit 8.1

Repræsentanten fra kommune deltager af hensynet til barnet, således at det sikres at afhøringen foregår skånsomt for barnet. Såfremt det vurderes, at der er et yderligere behov for at styrke trygheden for barnet under afhøringen, er der mulighed for at der kan medvirke en person barnet har en tilknytning til, som en tryghedsskabende person. En sådan person skal optræde neutral, og ikke have haft lejlighed til at drøfte sagen med barnet, som vil kunne bevirke at personens tilstedeværelse har indflydelse på barnets forklaring. En tryghedsskabende person, vil i sådanne tilfælde f.eks. kunne være barnets lærer eller pædagog.⁵⁴ Til selve afhøringen af barnet, findes der ikke særlige retningslinjer, som regulere dette. Afhøringen indledes på samme måde som ved afhøringen af almindelige vidner⁵⁵, hvorefter afhøringen begyndes med en neutral samtale med barnet, for at skabe tryghed, samt vurdere barnets evne til at forstå og svare på de stillede spørgsmål. Det er dog vigtigt at gøre barnet bekendt med, at det skal svare sandfærdigt under afhøringen og ligeledes gøre barnet opmærksom på grunden til afhøringen uden at afsløre eventuelle detaljer i sagen.⁵⁶ Under afhøringen er det vigtigt, at den afhørende polititjenestemand er opmærksom på, hvorledes spørgsmålet til barnet bliver stillet, sådan at der ikke forekommer ledende spørgsmål.

Ledende spørgsmål kan defineres som et spørgsmål, det lægger et bestemt svar i en bestemt retning. Ledende spørgsmål kan optræde ubevidste og bevidste hos afhøreren, ofte optræder de bevidste, hvor afhøreren vil forsøge at opnå et bestemt svar fra vidnet.⁵⁷ Det generelle hensyn til vidnet kan siges, at blive varetaget i RPL § 183, stk. 2, hvor retten kan overtage afhøringen af vidnet, såfremt parternes afhøring af vidnet sker på en utilbørlig måde, eller på en måde, som strider mod bestemmelsen i RPL § 184, stk. 1. Der findes derimod ikke andre bestemmelser end denne, som forbyder ledende spørgsmål til forurettede/vidnet. Man kan dog vurdere, at RPL § 184, stk. 1, allerede har afgivet en beskyttelse mod de fordrejninger som ledende spørgsmål kan give, ved at angive at: *"Afhøringen skal ske på en sådan måde, at den er egnet til at fremkalde en tydelig og sandfærdig forklaring"*. Dertil knytter sig endvidere nogle problemstillinger til anvendelse af ledende spørgsmål, da det givne spørgsmål til vidnet vil lede tanker og dermed hans svar hen i en bestemt retning, som gør at man vil få et farvet svar fra vidnet. Modsat kan der opstå situationer, hvor det kan være nødvendigt at "trække" svarene ud af vidnet, fordi vidnet ikke svare tydeligt og klart, eller helt undlader at svare. Disse situationer kan forekomme i forbindelse af afhøring af børn, hvor barnet kan have svært ved at fokusere på afhøringen, samt have problemer med forståelsen af de stillede spørgsmål, hvilket kan bevirke at barnet forholder sig tavs eller svare usammenhængende.⁵⁸ Dette kan medføre, at

---

⁵⁴ RM 2-2007 Rettet september 2012 – Behandling af sager om seksuelt misbrug af børn og videoafhøring af børn i sådanne sager, afsnit 8.2

⁵⁵ For uddybning se afsnit 4.2.

⁵⁶ RM 2-2007 Rettet september 2012 – Behandling af sager om seksuelt misbrug af børn og videoafhøring af børn i sådanne sager, afsnit 8.5

⁵⁷ Smith, Vidnebeviset, side 221

⁵⁸ Smith, Vidnebeviset, side 211

afhøreren kan være tvunget til at stille forholdsvis ledende spørgsmål til barnet, for at få et vidneudsagn. Hvorledes ledende spørgsmål i denne situation, stemmer overens med ordlyden af RPL § 184, stk.1, kan diskuteres, da der kan være en risiko for at sandheden bliver fordrejet.⁵⁹

Under afhøringen kan det være nødvendigt at holde pauser, dels af hensyn til barnet, men også i forhold til at imødekomme forsvarerens supplerende spørgsmål til afhøringen.⁶⁰ I forhold til, hvorvidt ledende spørgsmål får betydning i forhold til, hvorvidt videoafhøringen kan tilsidesættes, kan der henvises til bemærkningerne til RPL § 872, hvor det bemærkes at: *"Indsigelser som f.eks. ledende spørgsmål til barnet eller at en tryghedsskabende person har blandet sig i afhøringen, bør i almindelighed ikke kunne føre til, at videoafhøringen ikke kan forevises som bevis under sagen"*.⁶¹ Selvom videoafhøringen ikke i almindelighed kan tilsidesættes, kan det, i disse situationer have betydning for beviset værdi under straffesagen.

Efter der har været foretaget en videoafhøring, har den mistænkte sammen med dennes forsvarer ret til at gennemse denne jf. RPL § 745e, stk. 2. I forbindelse med gennemsyn af videoafhøringen, kan der forekomme tilfælde, der giver anledning til at den mistænkte og forsvareren fremsætter begæring om at der skal foretages genafhøring af barnet jf. RPL § 745e, stk. 2, 3. pkt. Ved vurderingen af om der skal foretages genafhøring af barnet, må det være af betydning, hvorvidt der er tilkommet nye oplysninger siden første afhøringen, og om den mistænkte og dennes forsvarer ønsker at stille yderligere spørgsmål, som ellers ikke fandtes belyst ved første afhøring. En genafhøring af barnet er ikke nødvendigvis byrdefuldt for barnet, og bør ikke undlades af hensyn til barnet. Muligheden for genafhøring skal ses ud fra efterforskningsmæssige hensyn, hvor man ønsker at belyse sagens hændelsesforløb på bedst mulig måde.⁶² Det kan dog ikke udelukkes, at genafhøring kan forekomme byrdefuldt for barnet i nogle tilfælde.⁶³

Det følger af bemærkningerne til RPL § 872 at: *"Anvendelse af videoafhøringer som bevis under domsforhandlingen som erstatning for barnets afgivelse af vidneforklaring for den dømmende ret er en fravigelse af princippet om umiddelbarbevisførelse, forudsættes det, at fremgangsmåden i den foreslåede § 745e, er fulgt i forbindelse med videoafhøringen. Er der sket tilsidesættelse af de grundlæggende betingelser i den foreslået § 745e, bør videoafhøringen som altovervejende udgangspunkt ikke anvendes som bevismiddel under hovedforhandlingen"*.⁶⁴ Denne problematik omkring, hvorvidt en videoafhøringen ikke kan anvendes

---

⁵⁹ Smith, Vidnebeviset, side 211

⁶⁰ RM 2-2007 Rettet september 2012 – Behandling af sager om seksuelt misbrug af børn og videoafhøring af børn i sådanne sager, afsnit 8.5

⁶¹ L117: Forslag til lov om ændring af straffeloven, adoptionsloven og retsplejeloven. (Børnepornografi, seksuel udnyttelse af børn, salg af børn og gennemførelse af staffesager om seksuelt misbrug af børn m.v.), side 2631

⁶² 2015/1 LSF 43: Forslag til lov om ændring af retsplejeloven (videoafhøring af børn og unge i straffesager), side 21

⁶³ 2015/1 LSF 43: Forslag til lov om ændring af retsplejeloven (videoafhøring af børn og unge i straffesager), side 21

⁶⁴ L117: Forslag til lov om ændring af straffeloven, adoptionsloven og retsplejeloven. (Børnepornografi, seksuel udnyttelse af børn, salg af børn og gennemførelse af staffesager om seksuelt misbrug af børn m.v.), side 2631

som bevis under hovedforhandlingen pga. tilsidesættelse af de grundlæggende betingelser i RPL § 745e, har givet anledning til afgørelsen U2016.864H.

U2016.864H: To børn, som var under 12 år, var blevet videoafhørt til brug for en sag om seksuelle overgreb i august 2014. Sagen blev efter videoafhøringerne havde fundet sted, henlagt. Senere blev der foretaget videoafhøring på ny af de to børn i november 2014, pga. en ny politianmeldelse. Begge videoafhøringer blev overværet af en forsvarsadvokat i medfør af RPL § 745e, stk. 1. Der blev foretaget genafhøring af børnene efter videoafhøringerne i november 2014. Spørgsmålet i sagen, om hvorvidt videoafhøringerne kunne tilsidesættes angik, at tiltalte ikke var blevet informeret om videoafhøringerne i august 2014 fandt sted, og han havde derfor ikke efterfølgende mulighed for at anmode om genafhøring.

I bemærkningerne til RPL § 872 anføres: *"I øvrigt vil det afhænge af karakteren og betydningen af den forskrift, der i givet fald er tilsidesat i forbindelse med videoafhøringen, om der kan ske anvendelse af videoafhøringen som bevismiddel under domsforhandlingen".*⁶⁵

Højesteret fandt: *"Vedrørende afhøringen november 2014, at der under de anførte omstændigheder ikke er sket en sådan tilsidesættelse af retssikkerhedsmæssige hensyn til tiltalte, at der ikke i medfør af § 745e bør gives tilladelse til, at denne videoafhøring kan anvendes som bevis under straffesagen. Den omstændighed, at videoafhøringen i november 2014, blev gennemført uden at tiltalte havde kendskab til indholdet af videoafhøringen i august 2014, indebærer herefter ikke en tilsidesættelse af grundlæggende betingelser i § 745e".*⁶⁶

Højesteret tiltrådte, dermed at begge videoafhøringer kunne anvendes som bevis under sagen jf. RPL § 872, hvor det bemærkes at Højesterets vurdering angiveligt har taget udgangspunkt i bemærkningerne til RPL § 872. Selvom der ikke har været mulighed for at foretage genafhøring af videoafhøringerne fra august 2014, var dette ifølge Højesteret ikke grund nok til at tilsidesætte videoafhøringerne. Der må således være tale om at der er sket overtrædelse af en formel fejl, som ikke har medført at videoafhøringerne er uanvendelig som bevis.

---

⁶⁵ L117: Forslag til lov om ændring af straffeloven, adoptionsloven og retsplejeloven. (Børnepornografi, seksuel udnyttelse af børn, salg af børn og gennemførelse af staffesager om seksuelt misbrug af børn m.v.), side 2631

⁶⁶ U2016.864H, Højesterets begrundelse og resultat, side 4

5.2.1 Indenretlig afhøring

Politiet må ikke afhøre barnet, hvis indehaveren(e) af forældremyndigheden modsætter sig dette.⁶⁷ Der kan dog opstå et problem, hvis den ene forældremyndighedsindehaver er mistænkt i sagen, og vedkommende dermed modsætter sig videoafhøringen. Videoafhøringen kan dog gennemføres af politiet, så længe den anden forældremyndighedsindehaver ikke modsætter sig afhøringen.⁶⁸ Hvis begge forældremyndighedsindehavere, eller den som alene har forældremyndigheden over barnet modsætter sig afhøringen, kan politiet foreligge spørgsmålet for retten med henblik på at foretage en indenretlig afhøring af barnet.⁶⁹ Den indenretlige afhøring sker under medvirken af en dommer, som befinder sig i det tilhørende monitorrummet jf. RPL § 747.

5.3 Bevisførelse om vidners troværdighed

Bevisførelse om et vidnes almindelige troværdighed følger af RPL § 185, stk. 1. Derudover følger det af ordlyden af RPL § 185, stk. 1, at bevisførelsen kun må finde sted på den måde og i den udstrækning som retten bestemmer. Der kan forekomme sager, hvor hele bevisgrundlaget er et bestemt vidnes forklaring. Det kan i så fald være vanskeligt at vurdere, om vidneudsagnet er sandfærdigt eller ej. I vurderingen heraf optræder der flere forskellige parametre, som vil være af betydning for den bevismæssige vurdering af et vidnes troværdighed. Disse vil blive behandlet i dette afsnit.

Såfremt der opstår tvivl om korrektheden af vidnets forklaring, kan det være af betydning for vidnets troværdighed, at man kunne foretage en mentalundersøgelse eller anden psykologisk undersøgelse af vidnet, samt indkalde sagkyndige vidner under hovedforhandlingen.⁷⁰ Spørgsmål har været afprøvet i retspraksis. Dette ses bl.a. i U1969.346H.

U1969.346H: Her havde landsretten afvist en forsvareres anmodning, om at indkalde et sagkyndigt vidne i en sag om sædelighedsforbrydelser begået mod børn, med henblik på en vurdering af børns troværdighed i almindelighed. Sagen endte med at Højesteret afviste anmodning, og stadfæstede landsrettens afgørelse.

---

⁶⁷ Justitsministeriets strafferetsplejeudvalg, Betænkning nr. 1554 – betænkning om videoafhøring af børn og unge i straffesager, side 161

⁶⁸ Justitsministeriets strafferetsplejeudvalg, Betænkning nr. 1554 – betænkning om videoafhøring af børn og unge i straffesager, side 161

⁶⁹ RM 2-2007 Rettet september 2012 – Behandling af sager om seksuelt misbrug af børn og videoafhøring af børn i sådanne sager, afsnit 3

⁷⁰ Smith, Vidnebeviset, side 592

Det må bl.a. ud fra afgørelsen vurderes, at en psykologisk undersøgelse, samt indkaldelse af et sagkyndigt vidne, må være et byrdefuldt indgreb over for vidnet.⁷¹ Derudover kan en sådan undersøgelse, samt indkaldelse af et sagkyndigt vidne stride mod den bevisvurdering, som det er op til retten at foretage af vidnets troværdighed jf. RPL § 880. Det må på baggrund heraf vurderes, at en eventuel bevisførelse om et vidnes almindelige troværdighed jf. RPL § 185, stk.1, må være begrænset til at omfatte konkrete iagttagelser af barnets almindelige adfærd i generelle udtagelser fra offentlige myndigheder.⁷²

I bedømmelse af sandhedsværdien af vidneudsagnet kan overensstemmende udsagn fra flere vidner bevirke af det enkelte vidneudsagt optræder mere troværdigt. Det kan dog diskuteres, hvorvidt udsagnene i virkeligheden er uafhængige af hinanden, da dette beror på forhold der ligger uden for hvad retten har kendskab til. Især i sager omhandlede børn, kan vidner optræde som søskende og derfor have haft lejlighed til at tale eller bearbejde den konkrete situation, hvorfor der kan være risiko for af vidnerne har påvirket hinanden.⁷³ Det må dog antages at flere overensstemmende vidneudsagn styrker troværdigheden af vidnerne.⁷⁴

Ligeledes kan der optræde situationer, hvor børn også kan forekomme, som genstand for forældrenes eventuelle indbyrdes konflikt. En sådan indbyrdes konflikt kan forekomme i tilfælde, hvor der i gennem længere tid har været en konflikt omkring forældremyndighed, samvær og et generelt konfliktfyldt samarbejde om barnets bedste. I denne situation, kan den ene forældre forsøge at påvirke barnets vidneforklaring forud for en afhøring, ved at præge barnet i den ønskede retning, med henblik på at sabotere forholdet til den anden forældre som er mistænkt i sagen.⁷⁵ Dette kan dog umiddelbart være vanskeligt at bevise en sådan hensigt for retten, men det må dog alligevel overvejes om forældrenes individuelle konflikt kan have betydning for vidneudsagnet, og hvorvidt en eventuel indøvet forklaring fra barnet har bevismæssig betydning.⁷⁶ Det kan vise sig at være af betydning, hvorvidt vidnet er bekendt med at det skal afgive forklaring på forhånd, eller om vidnet er uforberedt på dette. I det fleste sager omhandlede børn, har vidnet en tilknytning til den tiltalte, som gør at vidnet kan være forberedt eller indforstået med at skulle afgive forklaring, såfremt vidnet ikke ønsker at gøre brug af vidnefritagelsesregler jf. RPL § 753, jf. § 173, stk. 1.⁷⁷

---

⁷¹ Smith m.fl., Straffeprocessen, side 619

⁷² Smith m.fl., Straffeprocessen, side 619

⁷³ Smith, Vidnebeviset, side 595

⁷⁴ Smith, Vidnebeviset, side 595

⁷⁵ Smith, Vidnebeviset, side 573

⁷⁶ Smith, Vidnebeviset, side 595

⁷⁷ RPL § 753, jf. § 173, stk.1, behandles nærmere i afsnit 4.2.1.

Dette bevirker, at vidnet har haft lejlighed til på forhånd at indøve den frie forklaring, som derfor ikke vil optræde umiddelbar ud fra vidnets iagttagelse.⁷⁸

Vidners troværdighed kommer også til udtryk ved vidnes måde at fremtræde på under afhøringen. Optræder vidnet nervøs, taler usammenhængende, skiftende forklaringer m.m. må det anses at have betydning for vurderingen af om retten finder vidnet troværdigt.⁷⁹ Det at barnet forklare sig, ved brug af aldersvarende ord og formuleringer kan være med til at styrke troværdigheden og ligeledes antyde at forklaringen ikke er blevet påvirket af forældre eller andre. Barnets forklaring kan ydermere styrkes, hvis barnet kan huske forskellige karakteristika ved episoden der evt. har fundet sted.⁸⁰ Dette er dog ikke ensbetydende med, at hvis barnet ikke kan huske omstændigheder omkring episoden, at denne ikke har fundet sted. Barnets alder kan i denne sammenhæng have betydning, da barnets udvikling og evne til at huske, vil stige i takt med barnets alder.⁸¹ Det må dog vurderes at have betydning for vidnets troværdighed, hvorledes vidnet optræder under afhøringen og hvorvidt vidnet er blevet påvirket forinden en afhøring.

---

⁷⁸ Smith, Vidnebeviser, side 169

⁷⁹ Smith, Vidnebeviset, side 596

⁸⁰ Smith, Vidnebeviset, side 586

⁸¹ Justitsministeriets strafferetsplejeudvalg, Betænkning nr. 1554 – betænkning om videoafhøring af børn og unge i straffesager, side 128

6. EMRK

Retten til retfærdig rettergang kommer til udtryk i EMRK artikel 6, stk. 1. Rettigheden handler om, hvorvidt retssagen er forløbet på en ordentlig måde, som garanterer den tiltaltes retssikkerhed. Mere specifikt følger det af EMRK artikel 6, stk. 3, litra d, at der for så vidt, skal være ligestilling mellem anklagemyndigheden og forsvareren i adgangen til at indkalde og afhøre vidner i retten.

En af problematikkerne som er tilknyttet videoafhøring af børn i forhold til EMRK, opstår ved at den mistænkte forsvarer ikke direkte selv har mulighed for at stille spørgsmål, som følge af de svar vidnet kommer med, da afhøringen foretages af en polititjenestemand, og forsvareren derigennem kan stille sine spørgsmål til vidnet. Derudover kan det være et problem i denne sammenhæng, at videoafhøringen typisk foregår på et tidligt tidspunkt i politiets efterforskning, og sagens øvrige beviser ikke er endeligt klarlagt, hvilket kan medføre at det kan være vanskeligt for den mistænkte og dennes forsvarer at afklare, hvilke spørgsmål, som vil være relevante at stille vidnet.⁸² Forsvarerens adgang til at modafhøre anklagemyndighedens vidner må i lyset af EMRK artikel 6, stk. 3, litra d, ses som et minimumskrav.⁸³

Der blev i 1985, afsagt dommen "*Unterpertinger*"⁸⁴ af EMD.

1/1985/87/134: Dommen omhandlende en østrigsk statsborger, som var tiltalt for vold mod sin hustru og steddatter. Omdrejningspunktet var, at forklaringerne blev læst op i retten ud fra politirapporten, fordi hustruen og steddatteren nægtede at afgive forklaring pga. reglerne om vidnefritagelse. Udfaldet blev at Unterpertinger blev dømt, hvor EMD anførte at der ikke var sket en krænkelse af EMRK, artikel 6 i forhold til at forklaringer blev læst op af politirapporten.⁸⁵ Dog konkluderede EMD, at Unterpertinger ikke havde haft mulighed for at foretage modafhøring af vidnerne, hvorved der forelå en krænkelse af EMRK artikel 6, stk. 3, litra d.⁸⁶

Selvom der ikke i denne sag, blev anvendt videoafhøring, henviser det dog til spørgsmålet om adgangen til modafhøring af vidner. EMRK artikel 6 indeholder ikke en regulering af, hvilke beviser der kan tillades anvendt i en straffesag, eller om, hvordan det skal vurderes, om et bevis kan tillades anvendt.⁸⁷ Dette spørgsmål er

---

⁸² Bukh, Modafhøring af vidner – menneskeretlige krav til straffeprocessen, side 294

⁸³ Rytter, Individets grundlæggende rettigheder, side 430

⁸⁴ Unterpertinger-dommen, 1/1985/87/134

⁸⁵ Smith, Menneskerettighedskonventionerne og de nordiske retsplejeordninger, side 17

⁸⁶ Smith, Menneskerettighedskonventionerne og de nordiske retsplejeordninger, side 17

⁸⁷ Justitsministeriets strafferetsplejeudvalg, Betænkning nr. 1554 – betænkning om videoafhøring af børn og unge i straffesager, side 58

overladt til de danske domstole jf. RPL § 872. EMD vurderer ud fra princippet om "fair trial".⁸⁸ Selvom kravet om bevisumiddelbarhed må være udgangspunktet, må videoafhøring vurderes til at være tilstrækkelig, med udgangspunkt i at forsvareren har haft adgang til at modafhøre vidnet. Ud fra fortolkningen af EMD praksis som Unterpertinger-dommen, må det forudsættes, at hvis forsvareren ikke har haft adgang til at modafhøre vidnet, må den anklagede ikke dømmes med vidnets forklaring som det eneste og afgørende bevis.⁸⁹

---

⁸⁸ Rytter, Individets grundlæggende rettigheder, side 430

⁸⁹ Rytter, Individets grundlæggende rettigheder, side 431

7. Retspraksis fra danske domstole

Som tidligere nævnt, er der i de medtaget afgørelser, både anvendt videoafhøringer i forbindelse med børnenes forklaringer, men også hvor børnene har afgivet forklaring direkte for retten. I afgørelserne, kan der forekomme mere end en tiltalt i nogle af forholdene. I dette tilfælde, vil fokus i større grad være på den hovedtiltalte. Derudover vil de tiltaltes forklaringer ikke blive behandlet detaljeret, men sammenfattet kort. Dommenes referat af vidneudsagn, især forklaringerne afgivet til videoafhøring, har generelt været mangelfulde. Derfor kan der forekomme steder i analysen, hvor disse ikke fremstår ligeså detaljeret, som hvor børnene har afgivet forklaring direkte for retten.

I flere af afgørelserne vil ordet mishandling blive anvendt. Mishandling fremtræder, når en række voldshandlinger er udøvet over en periode, og dermed fremtræder som et udslag af gerningsmandens overlegne stilling i forhold til den forurettede. Ligeledes kan vedvarende voldsepisoder, f.eks. når der foreligger flere STRL § 244 handlinger, få karakter af mishandling.⁹⁰

Analysen er opbygget over tre dele under hver enkelt sag. Først skitseret de faktiske forhold kort. Herefter er sagens beviser, herunder tekniske beviser, forklaringer fra forurettet, samt vidner medtaget. Sidst er rettens vurdering, samt generelle bemærkninger fra både byretten og landsretten refereret, hvorefter disse danner grundlag for en analyse og vurdering.

7.1 TFK2009.534/2 – Mou Pigen

Sagen vedrørte en pige, som boede hos sin stedfar og mor, hvor begge var tiltalt i sagen. Pigen var 13 år på tidspunktet for anmeldelsen til politiet. Hovedforholdet i sagen angik mishandling og frihedsberøvelse i en periode på 4 år.⁹¹

7.1.1 Sagens beviser

Efter Aalborg kommune traf afgørelse, om at datteren skulle tvangsanbringes, blev hun indlagt på Børneafdelingen på Aalborg Sygehus Nord, hvor der blev foretaget en lægelig undersøgelse og senere udarbejde en lægeerklæring. Lægeerklæringen dokumenterede, at der var lavet fotodokumentation af datterens blå mærker, samt foretaget en røntgenundersøgelse af hendes krop.

---

⁹⁰ Greve m.fl., Kommenteret straffelov – Speciel del, side 390

⁹¹ STRL § 245, stk. 1 – og § 261, stk. 1, jf. § 23

Datteren forklarede for retten, at hendes stedfar og mor slog hende bl.a. med hænderne, bøjler og en cykelpumpe. Derudover forklarede datteren, at hvis hun ikke havde udført hendes pligter i almindelighed, eller inden for en bestemt tidsramme, blev hun også afstraffet i form af slag fra dem begge med bl.a. hundelænker og grydeskeer. Datteren forklarede afslutningsvis, at efter hun var kommet til at bo på skolen, havde hun ikke haft mange blå mærker. Moderen til stedfaderen, forklarede, at hun ikke brød sig om den måde datteren blev behandlet på i hjemmet. Herunder, at der blev kommanderet meget med hende i forbindelse med hendes pligter i hjemmet. Moderen til stedfaderen havde besøgt familien i 10 dage i 2006, hvor hun havde set stedfaderen slå datteren på armene. Stedfaderens biologiske datter fortalte, at hun ikke boede fast i hjemmet, men kom på besøg i forbindelse med samvær med hendes far. Endvidere forklarede hun, at der hele tiden var noget galt med det, som datteren foretog sig i hjemmet. Stedfaderens biologiske datter havde hørt datteren blive slået, samt set at hendes far havde foretaget føregreb på hende, som led i en afstraffelse i forhold til hendes pligter. Søsteren til stedfaderen, forklarede, at hun havde set hendes bror tage føregreb på datteren, i forbindelse med at de stod og talte sammen på gaden. Ud over dette havde hun set ham slå hende på skulderen under en fødselsdag i hjemmet. Naboen til stedfaderen og moderen, oplevede datteren som meget sky, og havde set flere gange, at hun var blevet rusket og råbt ad.

Moderen forklarede bl.a. for retten at datteren var et mærkeligt barn, som ingen ville lege med. Moderen synes i øvrigt at datteren havde pligter i et almindeligt omfang. Stedfaderen forklarede, at datterens blåmærker opstod pga. at hun ikke kunne koordinere hendes bevægelser, og stedfaderen var i øvrigt af den opfattelse, at datteren havde ADHD. Stedfaderen og moderen nægtede sig skyldige i sagen. Dog erkendte stedfaderen, at skulle have foretaget et føregreb på datteren i hjemmet, og i det offentlige rum.

7.1.2 Rettens vurdering

Byretten i Aalborg lå i deres afgørelse vægt på flere momenter. Først og fremmest fandt retten det bevist: *"At datteren var tilføjet et antal skader på kroppen der kun i mindre omfang kan tilskrives fald eller støden ind i genstande".*⁹² På baggrund af den udarbejdede lægeerklæring, vurderede byretten derfor, at skaderne på datteren, har været tilføjet over en længere periode, hvorefter det fandtes bevist, at der var blevet udøvet vold. Et andet moment som byretten tillagde bevismæssig betydning var datterens troværdighed. Byretten bemærkede at: *"Efter datterens fremtræden i retten, hvor hun var rolig og sammenhængende, havde afgivet en detaljeret forklaring".*⁹³ Byretten vurderede dermed, at datterens

---

⁹² TFK2009.534/2, side 4

⁹³ TFK2009.534/2, side 5

forklaring sammenholdt med vidnernes overensstemmende forklaring, at der derfor skal lægges afgørende vægt på hendes forklaring.

Vestre Landsret fandt, at det var bevist, at der var udøvet vold, af de samme grunde som det er anført i byretten. Ud fra vidnernes forklaring, fandt landsretten desuden det bevist, at en del af volden også havde fundet sted før familien flyttede til Mou. Landsretten anførte, at der lægges vægt på de samme momenter som i byretten, men at straffen skærpes, da man fandt: *"Datterens forklaring, der også på dette punkt havde været overbevisende"* i forhold til, om der også var sket frihedsberøvelse af hende.⁹⁴ Moderen og faderen blev straffet med 1 års ubetinget fængsel.

I denne afgørelse var det vigtigt at bemærke, at datteren ikke var blevet videoafhørt til brug for sagen, da hun på sagens tidspunkt var fyldt 13 år. Såfremt sagen havde fundet sted i dag, efter anvendelsesområdet for videoafhøringer er udvidet til 15 år, ville datteren skulle have afgivet forklaring under videoafhøring.⁹⁵ Datterens forklaring var i stedet sket umiddelbart for retten, hvorledes retten har kunne danne sig et direkte indtryk af hendes troværdighed, samt haft lejlighed til at stille efterfølgende spørgsmål jf. princippet om bevisumiddelbarhed. Til brug for sagen var der fremført en række af vidner, som grundlæggende forklarede samstemmende, men som også havde et kendskab til familien, enten i en form som familiemedlem, eller nabo. Vidners kendskab til familien, må antages at være af relevant karakter, da vidnerne må vurderes til at ville være mere opmærksom, såfremt der skete hændelser som måtte ligge ud over den normale adfærd, som man ellers har haft et indtryk af, når man opholdte sig hos familien. Vidnernes forklaringer fremstod for retten uafhængige af hinanden, og samtidig overensstemmende med datterens forklaring, hvilket må vurderes, at styrke datterens troværdighed udover at hendes fremtræden har haft afgørende bevismæssig betydning.

Det fremgår af dommen, at datteren får en lillebror på et tidspunkt. Moderen udtalte, under sagen i byretten, at datteren og hendes lillebror legede sammen, og lillebroren på daværende tidspunkt var 3 år. Moderen udtalte endvidere, under sagen i landsretten at lillebroren, efter byretsafgørelsen var blevet tvangsfjernet fra familien. Det fremgår ikke af dommen, hvorvidt han var forsøgt afhørt til brug for sagen. Det må vurderes, at det kunne have været relevant information, at medtage i dommen. Såfremt at lillebroren ikke var forsøgt afhørt, burde man i givet fald have forsøgt at få lillebroren videoafhørt, som vidne, til brug for sagen. Den

---

⁹⁴ TFK2009.534/2, side 7

⁹⁵ L117: Forslag til lov om ændring af straffeloven, adoptionsloven og retsplejeloven. (Børnepornografi, seksuel udnyttelse af børn, salg af børn og gennemførelse af staffesager om seksuelt misbrug af børn m.v.), bemærkning pkt. 3.4.1.

mishandling som er blevet udøvet mod datteren, er primært sket i det skjulte inden for hjemmet, hvor lillebroren kunne have været tilstede.

Udover at retten lå overvejende vægt på datterens troværdige forklaring, samt vidnernes forklaring, ses det, at tekniske beviser i form af en lægeerklæring, også har objektivt bevismæssig betydning i vurderingen af om mishandlingen fandtes bevist.

7.2 U2012.998V – Brønderslevsagen

Sagen vedrørte i alt 9 børn, som er henholdsvis fælles og særbørn til faderen og moderen, hvor begge var tiltalt i sagen. Af anklageskiftet fremgår der sammenlagt 9 forhold. Hovedforholdene i sagen angik vanrøgt overfor alle 9 børn.⁹⁶ Vold og mishandling af 6 børn.⁹⁷ Samleje og anden kønslig omgang, ulovlig tvang, frihedsberøvelse og vold af faderens biologiske datter.⁹⁸ Samleje med faderens steddatter.⁹⁹ Anmeldelsen til politiet skete i 2010, hvor børnenes alder er udregnet i forhold til dette tidspunkt.

7.2.1 Sagens beviser

Vanrøgt overfor alle 9 børn:

Der blev optaget en video og taget foto af ejendommen beliggende i Brønderslev, hvorefter der blev udarbejdet en tilsynsrapport af ejendommen.

Sagens beviser rummede i øvrigt sendte underretninger og udtagelser, udarbejdede redegørelser til brug for børn og unge udvalget i Brønderslev Kommune, rapporter vedrørende børnenes sproglige udvikling og psykolograpporter for 8 af børnene.

Til brug for sagen blev der afgivet forklaring af faderens biologiske datter (20 år), barnet A (18 år) og barnets E's (11 år) forklaring til videoafhøring. De øvrige vidner bestod af faderens bekendt, nabo, vidnet LN, vidnet O, vidnet L, vidnet Z.

Vold og mishandling af 6 børn:

Til brug for sagen var der afgivet forklaring direkte for retten af den biologiske datter og barnet A, da disse var over 12 år. 4 børn havde afgivet forklaring ved videoafhøring.¹⁰⁰

---

⁹⁶ Forhold 1 - STRL § 213

⁹⁷ Forhold 2 og 9 - STRL § 245, stk.1

⁹⁸ Forhold 3, 4, 5, 6 og 7 - STRL § 210, stk. 1, 2 og 3, jf. § 216, stk.1, jf. § 222, stk. 2, jf., stk. 1, jf. § 21, jf. § 224, jf. § 21, § 260, nr. 1, § 261, stk. 2 og § 245, stk. 1.

⁹⁹ Forhold 8 – STRL § 223, stk. 1, jf. 216, stk. 1, jf. § 222, stk. 2, jf. stk. 1.

¹⁰⁰ Disse forklaringer er ikke nærmere uddybet i dommen.

I forhold til episoden omkring at faderen skulle have holdt en kniv mod barnet E og skåret i hans finger havde barnet E under videoafhøringen forklaret, at han selv skar sig i fingeren. Den biologiske datter og børnene B (15 år) og A har derimod forklaret at det var deres far, der gjorde dette.

Samleje og anden kønslig omgang, ulovlig tvang, frihedsberøvelse og vold af faderens biologiske datter:

Dette hovedforhold, er en sammensætning af fem forhold begået mod faderens biologiske datter. Til brug for sagen var der afgivet forklaring direkte for retten af den biologiske datter, nabo, hendes ven, vidnet U¹⁰¹, faderens bekendt og barnet A. Børnene E, G (11 år), C (13 år) og faderens steddatter (15 år) har afgivet forklaring til video. Sagens øvrige beviser udgør et notat, politirapport, foto og en personundersøgelse af den biologiske datter.

Ulovlig tvang:

Vedrørende episoden med hesteekskremer og hundeeekskremer havde den biologiske datter ikke ønsket at udtale sig direkte for retten, da hun fandt episoden ubehagelig. Hun havde i stedet udarbejdet et notat om episoden. Retten havde givet tilladelse til at dette notat kunne oplæses i stedet for, at den biologiske datter afgav forklaring jf. RPL § 871, stk. 2, nr. 3. Af notatet fremgik det, at den biologiske datter ikke spiste hesteekskremerne, men at der blev sagt hun skulle. Notatet er underbygget af barnet G. Barnet E havde forklaret, at det ikke var den tiltalte som skulle have sagt hun skulle spise det, men derimod barnet C.

I forbindelse med at den biologiske datter skulle rydde sne i tynde sko/ingen sko, kom det frem, at både den biologiske datters forklaring, samt efter videoafhøringen af barnet E, at dette var faderens beslutning. Derudover fremkom det efter videoafhøring af barnet C, samt forklaring fra en nabo, at hun var set skovle sne i utilstrækkelig påklædning. Efter denne episode, blev der foretaget en personundersøgelse af den biologiske datter, som viste at hun havde koldbrand i 7 tæer. I landsretten afgav en ven til den biologiske datter forklaring. Den biologiske datter overnattede hos venen, efter at være flygtet fra hjemmet efter episoden. Venen bekræftede, at hendes fødder var helt sorte da hun ankom. Den biologiske datter havde dog tidligere i sin forklaring, forklaret at hun havde koldbrand i fødderne inden hun stak af.

---

¹⁰¹ Der er ikke nærmere angivet i dommen, hvem vidnet U er.

Vedrørende episoden om at den biologiske datter skulle grave sin egen grav, forklarede hun at faderen, havde truet hende til dette. Barnet C forklarede til videoafhøring, at han havde set dette.

Frihedsberøvelse:

Den biologiske datter havde forklaret, at hun fik af faderen, besked på at opholde sig under ugunstige forhold i et anneks. Annekset skulle i perioder, havde været låst, samt vinduerne malet, så hun ikke kunne se ud. Hun forklarede endvidere at hun af frygt for hendes far, ikke havde været uden for ejendomme bortset fra to enkelte episoder. Derudover fortalte den biologiske datter, at hun også blev bedt om af faderen, at opholde sig i et loftrum uden lys og varme. Hendes forklaring blev støttet af naboen, som hun besøgte en enkelt gang for at hente vand.

Legmesangreb af særlig rå, og brutal karakter og mishandling:

Den biologiske datter havde for byretten forklaret, at faderen flere gange havde udøvet vold mod hende, herunder brug af redskaber som en pæl, eller iført sikkerhedssko. Moderen skulle efter den biologiske datters forklaring have overværet volden op til flere gange, og ligeledes opfordret til at udøve vold mod hende.

Samleje og anden kønslig omgang:

Det udarbejdede notat er anvendt i stedet for den biologiske datters forklaring, heraf fulgte det at faderen misbrugte hende i en skov. Foruden notatet havde den biologiske datter forklaret for byretten, at faderens steddatter også har været på disse køreture, og at steddatteren virkede ked af det, når de kom hjem.

I forhold til campingvognen havde den biologiske datter forklaret i byretten, at hun ikke ønskede at tale om situationen og i øvrigt ikke huskede om hun havde samleje med faderen. Politirapporten blev i stedet anvendt i retten, hvor den biologiske datter tidligere havde forklaret at hun blev voldtaget af faderen flere gange om ugen, mens de boede i campingvognen.

Angående hændelsen i en lejlighed havde moderen for retten forklaret, at hun så situationen mellem den biologiske datter og faderen, og den biologiske datter har efterfølgende også bekræftet det i sin forklaring for byretten.

Vedrørende en episoden sket i hjemmet i Brønderslev, hvor faderens bekendt for retten havde forklaret, at faderen sagde til ham, at han kunne gå ud til den biologiske datter, hvis han ville

være sammen med hende. Barnet C havde ved videoafhøring forklaret, at han blev af faderen sat til at holde øje, fordi faderens bekendt og den biologiske datter skulle være sammen. Barnet E har ved videoafhøringen forklaret, at han var med barnet C derude, men kun hørte at faderens bekendt og den biologiske datter blev truet med vold, såfremt de ikke gennemførte handlingen.

Hændelserne omkring en hest sker 3-4 gange på adressen i Brønderslev, hvor faderens bekendt for retten havde forklaret, at han så situationen, hvor børnene C og E forsøgte at få en hest til at springe op på den biologiske datter. Barnet C havde under en videoafhøring forklaret, at det var faderen, der stod bag situationen. Den biologiske datter havde for retten forklaret, at hun ikke ønskede at tale om episoden, og henviser i stedet til politirapporten, hvor hun bekræftede at børnene C og E var tilstede og beordret hende til det.

En situation vedrørende kønslig omgængelse med barnet F (9 år). Den biologiske datter havde for retten fortalt, at hun ikke kunne tale om forholdet, men henviste i stedet til det notat som er brugt tidligere i sagen. I notatet forklarede hun, at det var faderen som havde sagt hun skulle udøve den kønslige omgængelse med barnet F.

Samleje med faderens steddatter:

Til brug for sagen blev der afgivet forklaring af den biologiske datter direkte for retten, samt steddatterens forklaring under videoafhøring. De øvrige beviser bestod af en retsgenetisk undersøgelse.

Den biologiske datter havde forklaret, at hun havde haft en mistanke om, at faderen havde været sammen med hans steddatteren. Faderens steddatter havde under videoafhøringen bekræftet at overgrebene skete flere gange, når hun var ude og køre sammen med faderen. Derudover havde steddatteren endvidere forklaret, at overgrebene også skete ude i en skov. Som følge af den retsgenetisk undersøgelse, blev der fundet sæd, sandsynligvis stammende fra faderen på et madrasbetræk og en dyne, ligesom der blev fundet spyt, sandsynligvis stammende fra steddatteren.

Sammenfatning af de tiltaltes forklaringer:

Moderen nægtede at have noget med vold og misbruget af børnene at gøre. Moderen fortalte i stedet, at hun selv var blevet voldtaget af faderen og beskrev ham som værende magtsyg og ustyrlig, hvilket bevirkede at hun var bange for ham. Faderen nægtede ligesom moderen at have noget med volden at gøre. Faderen forklarede endda at han aldrig havde skældt børnene ud. Faderen beskrev moderen som en temperamentsfuld person, som slog børnene, når de gjorde noget, de ikke måtte. I forhold til episoderne vedrørende de biologiske datter afviste faderen alle anklager.

7.2.2 Rettens vurdering

Vanrøgt overfor alle 9 børn:

Retten i Hjørring havde i deres begrundelse i forbindelse med tiltalen først lagt vægt på: *"De optagne fotos, den optagne video, den udarbejdede tilsynsrapport"*.¹⁰² Herefter: *"De af vidnerne: Den biologisk datter, barnet A, faderens bekendt, vidnet LN og vidnet O afgivne forklaringer, barnet E's forklaring til dvd og til dels moderens og faderens forklaringer"*.¹⁰³

Det illustreres, at de tekniske beviser i form af foto og lignende, blev benyttet til at underbygge vidnernes forklaringer. Vidneforklaringerne stod ikke i denne sammenhæng alene. Desuden vurderes det ud fra byrettens bemærkninger, at barnet E's forklaring afgivet ved en videoafhøring, tillægges bevismæssigt samme betydning som de øvrige vidneforklaringer. Dernæst fremgik det af dommen, at der efter en samlet vurdering var anvendt: *"Sendte underretninger og udtagelser, de udarbejdede redegørelser til brug for børn og unge-udvalget i Brønderslev Kommune, de indhentede rapporter vedrørende sproglig udvikling og de udarbejdede psykolograpporter på børnene B, C, E, F, G, H (6 år), I (4 år) og J (2 år), samt efter vidnerne A, O, M, L's forklaringer, og efter den forklaring vidnet Z"* afgiver til brug for bevisvurderingen.¹⁰⁴ Særligt vidnet Z blev fremhævet, da vidnet er læreruddannet og godkendt som plejeforældre, og desuden havde foretaget en vurdering af børnenes færdigheder. Foruden at byretten havde lagt de tekniske beviser til grund, sås det, at også udtagelser og rapporter fra offentlige myndigheder havde en vis vægt i forhold til den bevismæssige betydning. De eksterne vidner vurderes til at understøtte de objektive vurderinger, samt forklare overensstemmende med de øvrige vidner. Både byretten og landsretten fandt på denne baggrund, at både faderen og moderen var skyldige.

Vold og mishandling af 6 børn:

Fælles for de afgivne forklaringer var, at de enkelte voldsepisoder ikke kan sted og tidsangives detaljeret. Selvom voldsepisoderne ikke kan sted og tidsangives, vurderede byretten og landsretten, at dette ikke havde betydning, og lå herefter: *"Den biologiske datter og barnet A's forklaringer, forklaringerne afgivet af børnene B, C, E, G til dvd samt til dels moderens forklaring"* til grund.¹⁰⁵ Vidneforklaringerne stod alene uden tekniske beviser. Der var ikke angivet i dommen, hvorvidt børnene i forbindelse med dette forhold har været undersøgt af en læge. Da vidneforklaringerne, afgivet af, hverken den biologiske datter, barnet A eller videoafhøringerne af de andre 4 børn ikke var gengivet i afgørelsen, vanskeliggør det en yderlig analyse heraf.

---

¹⁰² U2012.998V, side 3

¹⁰³ U2012.998V, side 3

¹⁰⁴ U2012.998V, side 3

¹⁰⁵ U2012.998V, side 4

Barnet C var på anmeldelsestidspunktet 13 år, hvilket betyder at barnet C ikke som udgangspunkt har været omfattet af videoafhøringsordningen. Det fremgik ikke af dommen, på hvilken baggrund der var valgt at afhøre barnet C på til video. Det må på baggrund heraf antages at barnet C var valgt videoafhørt på grundlag af modenhed. Byretten og landsretten vurderede dog, at vidneforklaringerne optrådte troværdige nok til at det var bevist. Det må vurderes, at det, at der forelå flere samstemmende forklaringer fra vidnerne styrker beviset betydning jf. afsnit 5.3. I øvrigt må det bemærkes, at vidneforklaringerne afgivet af de 4 børn ved en videoafhøring må tillægges bevismæssig samme betydning som de to øvrige vidneforklaringer.

Hvad angår episoden omkring barnet E's finger vurderede byretten således: *"Efter en samlet vurdering findes det med den fornødne sikkerhed bevist, at det var faderen, der skar barnet E i fingeren"*.¹⁰⁶ Landsretten tiltrådte byrettens afgørelse. På trods af at barnet E var forurettet i sagen, tilsidesatte begge retter barnet E's forklaring. Det må konkluderes, at retterne fandt de tre overensstemmende vidneudsagn tilstrækkeligt som bevis, for at det var faderen som skar i fingeren. I forbindelse med at faderen holdte en kniv mod barnet E's hals, lød anklageskriftet også på at faderen skulle have fremsat trusler. Dette fandt både byretten og landsretten ikke var tilstrækkeligt bevis.

Samleje og anden kønslig omgang, ulovlig tvang, frihedsberøvelse og vold af faderens biologiske datter:

Ulovlig tvang:

Vedrørende episoden med hesteekskremer og hundeekskremer vurderede byretten, at moderen og faderen havde fremsat en trussel om vold, samt tvunget den biologiske datter til at spise ekskremer. Det vurderes, at videoafhøringerne af henholdsvis børnene C og G, havde afgørende bevismæssig betydning. Foruden videoafhøringerne som bevis, havde landsretten i øvrigt anført, at den udarbejdede tilsynsrapport over ejendommen i Brønderslev, underbyggede at situationen var realistisk.

Vedrørende episoden med snerydning, var byretten og landsrettens vurdering ud fra personundersøgelsen af den biologiske datter og de overensstemmende vidneudsagt, at faderen var skyldig i denne den af forholdet. I denne del var der taget udgangspunkt i personundersøgelsen af den biologiske datter, flere overensstemmende vidner, herunder hendes søskende og eksterne vidner.

---

¹⁰⁶ U2012.998V, side 6

I forhold til episoden med at den biologiske datter skulle grave sin egen grav, lagde byretten og landsretten i deres vurdering vægt på den samstemmende forklaring, samt at den biologiske datter over for politiet havde kunne udpege spor efter graven.

Frihedsberøvelse:

Landsretten udtalte *"Det må efter de forklaringer, der var afgivet af naboen, den biologiske datters ven, vidnet U, og efter de oplysninger der foreligger om den biologiske datter (..) lægges til grund, at hun var blevet hensat i en viljeløs og hjælpeløs tilstand (..) Uanset at det efter bevisførelsen må lægges til grund, at den biologiske datter i det meste af tiden ret fysisk havde mulighed for at løbe vægt og sørge for hjælp, må hun under hensyn til den dybe frygt for konsekvenserne ved at gøre det, som hun på den anførte måde var blevet bibragt, anses for reelt at være berøvet sin frihed"*.¹⁰⁷ Landsretten lå i deres afgørelse afgørende vægt på forklaringerne. Selvom landsretten samtidig konkluderede, at den biologiske datter havde mulighed for at undslippe, tages der hensyn til den generelle behandling, som hun havde fået af hendes far og mor, herunder udøvelsen af vold.

Legmesangreb af særlig rå, og brutal karakter og mishandling:

Byretten lå i deres vurdering vægt på: *"Den biologiske datters forklaring, der var støttet af hendes mor, optagne fotos, af personundersøgelsen af den biologiske datter, og de af barnet A, faderens bekendt afgivne forklaringer, de af børnene B, C, E og G afgivne forklaringer til dvd og dels til de tiltaltes forklaringer"*.¹⁰⁸ Som det var set i de tidligere omtalte episoder, så lægger byretten afgørende vægt på dels de tekniske beviser og vidneforklaringerne, hvorefter byretten vurderede at de tiltalte fandtes skyldige i forholdet. Landsretten tiltrådte byrettens afgørelse.

Samleje og anden kønslig omgang:

På baggrund af den biologiske datters forklaring omkring episoden i skoven, lå byretten følgende til grund: *"Faderen var som overfor bestemt fundet skyldig i tilsvarende forhold begået over for steddatteren med samme fremgangsmåde. På denne baggrund fandtes faderen skyldige i forholdet"*.¹⁰⁹ Landsretten tiltrådte denne afgørelse. Det fremgår under hovedforholdet vedrørende faderens steddatter, at der fandt overgreb sted i en skov. Byretten anførte ikke direkte i deres begrundelse, hvilke af forklaringerne der lægges overvejende vægt

---

¹⁰⁷ U2012.998V, side 9

¹⁰⁸ U2012.998V, side 4

¹⁰⁹ U2012.998V, side 5

på, men det må i dette tilfælde vurderes til at være både forklaringen fra den biologiske datter og steddatteren.

Vedrørende episoden i campingvognen var byrettens afgørelse således: *"På denne baggrund fandtes faderen skyldig i forholdet"*.¹¹⁰ Landsretten tiltrådte denne afgørelse. Som udgangspunkt lader det ikke til at have betydning for byretten og landsrettens vurdering, at den biologiske datter ikke ønskede at tale om situationen, eller kunne huske den. Det kan dog diskuteres, hvorvidt det kunne have haft betydning for vurderingen af hendes troværdighed, at hun ikke kan huske situationen.

På baggrund af situationen i lejligheden, fandt byretten på baggrund af moderen og den biologiske datters forklaring derfor: *"I dette omfang fandtes det bevist, at faderen er skyldig i forholdet"*.¹¹¹ Landsretten tiltrådte byrettens afgørelse. Retternes begrundelse følger af vidnernes forklaringer, begge retter må antages at have vurderet forklaringerne som troværdige idet, disse også var samstemmende. Det kan dog diskuteres, hvorvidt moderens forklaring alene, ville have være tilstrækkelig til at faderen kunne findes skyldig, da der ikke tidligere er blevet lagt vægt på hendes forklaring i de tidligere omtalte episoder.

På grundlag af episoden i Brønderslev fremgik det af dommen, at forklaringerne fra vidnerne var uklare, men byretten anførte følgende i deres begrundelse: *"Uanset at der i et omfang var uoverensstemmende forklaringer om hvem der i forbindelse med episoden har været til stede, og på hvilke tidspunkter i forløbet de har været der, fandtes det bevist at faderen forsøgte at tvinge hans bekendt og hans biologiske datter til at have samleje mod datters vilje"*.¹¹² Landsretten tilsluttede sig byrettens afgørelse. Ved de tidligere forhold i sagen har både byretten og landsretten lagt vægt på vidnernes samstemmende forklaringer, og at disse var klare i forhold til spørgsmålet om de tiltaltes skyld. I dette forhold ses det, at selvom vidnerne forklarede uklart, og ikke nærmere kunne angive tid og sted, så fandt retterne deres forklaringer alligevel troværdige nok til at faderen kunne findes skyldig. Det må vurderes, at selve spørgsmålet om, hvorvidt faderen har forsøgt at tvinge hans bekendt og hans biologiske datter til samleje, ikke er uklart, da vidnerne i et givet omfang er enige om at dette var tilfældet.

Episoden vedrørende hesten på ejendommen i Brønderslev har alle byrettens voterende anført i sin begrundelse på baggrund af vidneudsagnene følgende: *"Under hensyn til den*

---

¹¹⁰ U2012.998V, side 5

¹¹¹ U2012.998V, side 5

¹¹² U2012.998V, side 5

udøvede vold, var det bevist, at den biologiske datter har været tvunget til kønslig omgængelse med en hingst, og ved at hun under de beskrevne omstændigheder måtte tåle, at en hingst forsøgte at springe op på hende".¹¹³ Der forelå dissens i dette forhold idet, at byrettens 3 nævninge anførte følgende i deres begrundelse: *"Henset til at det ikke forekommer sandsynligt, at børnene af egen drift har taget initiativ til et sådan forhold, og til at det må lægges til grund, at faderen havde beordret den biologiske datter nøgen ud i stalden, fandtes anklagemyndigheden at have ført det fornødne bevis for, at faderen havde anstiftet dette forhold"*.¹¹⁴ Der var således i byrettens dom tvivl om, hvem det var der har tvunget den biologiske datter til dette. 3 nævninge og 3 juridiske dommere anførte følgende i deres begrundelse: *"Uanset at det ikke forekommer sandsynligt, at børnene af egen drift havde taget initiativ til et sådan forhold, fandtes der ikke at være tilstrækkelig bevis for, at faderen havde anstiftet dette forhold. Faderen frifindes derfor efter stemmeflertallet for forhold"*.¹¹⁵

Landsrettens begrundelse var som følger: *"Ud over det var faderen, der stod bag den systematiske og yderst omfattende vold og ydmygelse, som den biologiske datter blev udsat for. (..) Anstiftede han sine to sønner, C og E, til omfattende og grov vold mod hende. Det var på denne baggrund og i lyset af drengenes alder helt ubetænkeligt at lægge til grund, at det også i dette tilfælde var faderen, der havde anstiftet drengene til overgrebet mod den biologiske datter"*.¹¹⁶ Landsretten sluttede sig til det som byretten har anført, samt på grundlag af faderens bekendts supplerende forklaring for landsretten. De 3 nævninge og de 3 juridiske dommers begrundelse, samt landsrettens begrundelse, må vurderes til at have en sammenhæng mellem princippet om *dubio pro reo*. Selvom dommerne i byretten ikke kunne se sig helt fri af tanken om, at det ikke virkede sandsynligt at børnene C og E skulle have taget initiativet til forholdet, så må det vurderes at der kunne rejses en rimelig tvivl om, hvorvidt faderen er skyldige i dette forhold. Selvom barnet C havde forklaret under videoafhøringen, at det var faderen som stod bag forholdet, havde dette ikke haft betydning for rettens begrundelse. Der må derfor i dette tilfælde vurderes, at den rimelige tvivl havde større bevismæssige betydning end et vidneudsagn.

På baggrund af situationen med barnet F havde byretten i deres begrundelse anført: *"På grundlag af den biologiske datters forklaring fandtes det bevist, at faderen var skyldige i*

---

¹¹³ U2012.998V, side 5-6

¹¹⁴ U2012.998V, side 6

¹¹⁵ U2012.998V, side 6

¹¹⁶ U2012.998V, side 10

forholdet".¹¹⁷ Landsretten tiltrådte byrettens afgørelse. Det fremgik ikke af dommen, hvorvidt barnet F var blevet videoafhørt i forbindelse med dette forhold. Det fremgik af dommen at barnet F på tidspunktet er 9 år, hvilket havde betydet at han var omfattet af videoafhøringsordningen på daværende tidspunkt.¹¹⁸ Hans forklaring kunne have understøttet den biologiske datters forklaring, hvilket havde bevirket, at hun fremstod mere troværdig, og retten i så fald også kunne have lagt barnet F's forklaring til grund.

Samleje med faderens steddatter:

Byretten anførte følgende i deres afgørelse: *"Steddatterens forklaring til dvd fremstod, uanset den bar præg af umodenhed hos steddatteren, som troværdig. Steddatteren havde vedrørende sagens øvrige forhold afgivet forklaring, der i meget vidt omfang var bestyrket af øvrige beviser i sagen, hvilket generelt bestyrkede troværdigheden af hendes forklaring. Forklaringen støttes videre af, at steddatterens beskrivelse af gerningsstedet – for så vidt angår rum, farver, madras, dyne svarede til de faktisk forhold. Retten har derfor ved bevisvurderingen lagt afgørende vægt på steddatterens forklaring"*.¹¹⁹ Landsretten sluttede sig til byrettens afgørelse. Byretten anførte direkte i deres bemærkninger, hvordan de forholdte sig til videoafhøringen af steddatteren. Retterne lå vægt på, at hendes troværdighed var særligt bestyrket af de øvrige beviser, samt at hun havde været i stand til at forklarer detaljeret om gerningsstedet, på trods af det af dommen fremgik, at en kriminalassistent udtalte, at steddatteren havde svært ved at forklare om selve overgrebene. Samtidig anførte byretten også, at selvom steddatteren fremstod umoden, havde dette ikke betydning i forhold til hvilken bevismæssig styrke vidneudsagnet havde. Steddatteren er på anmeldelsestidspunktet 15 år, og var derfor som udgangspunkt ikke omfattet af videoafhøringsordningen. Der var ikke i dommen anført en begrundelse for, hvorfor steddatteren ikke var blevet ført som et almindeligt vidne. På denne baggrund må det antages, at steddatterens umodenhed, har begrundet at hun var blevet videoafhøring. Ud fra dette forhold, må det vurderes at retterne i forbindelse med videoafhøringer lægger afgørende vægt på barnets detaljeret forklaring, i vurderingen af videoafhøringens bevismæssige betydning.

Generelle bemærkninger fra Retten i Hjørring:

Til denne sag kan der anføres nogle generelle bemærkninger, som gør sig gældende i alle forholdene. Byretten havde bemærket følgende i forhold til både moderen og faderen: *"De tiltaltes forklaringer i retten var kun i meget begrænset omfang støttet af andre beviser i sagen. De tiltalte havde afgivet indbyrdes*

---

¹¹⁷ U2012.998V, side 6

¹¹⁸ Justitsministeriets strafferetsplejeudvalg, Betænkning nr. 1554 – betænkning om videoafhøring af børn og unge i straffesager, side 26

¹¹⁹ U2012.998V, side 5

modstridende forklaringer, der i et vist omfang har fremstået som konstruerede, og de havde under sagen endvidere afgivet en anden forklaring end under grundlovsforhøret".¹²⁰ Det vurderes at retten ikke havde fundet de tiltaltes forklaringer troværdige. Dette bestyrkes endvidere af at de tilsyneladende har haft ændret forklaring under sagen. Retten har i forhold til den biologiske datter, bemærket følgende: "Forurettede, havde kun i meget begrænset omfang været i stand til i retten med egne ord at forklare om forholdene 6, 7 og dels forhold 3. Den biologiske datter havde vedrørende sagens øvrige forhold afgivet forklaring, der i meget vidt omfang var bestyrket af øvrige beviser i sagen, hvilket generelt bestyrker troværdigheden af hendes forklaring".¹²¹ Retten gjorde opmærksom på, at de har haft det med i deres overvejelser, at den biologiske datter kun i et begrænset omfang har villet forklare om tre af forholdene. Til gengæld havde hun i stedet nedskrevet sin forklaring i et notat, som har været anvendt som bevis jf. RPL § 871, stk. 2, nr. 3. Da den biologiske datter ifølge rettens bemærkninger, har haft svært ved at tale om forholdene direkte for retten, ville en videoafhøring kunne have erstattet dette og dermed skånet hende for at genfortælle episoderne. Som det har været tilfælde i nogle af forholdene, hvor der har været anvendt videoafhøringen af børnene, har dette tilsyneladende ikke ændret på den bevismæssige betydning af disse, frem for udgangspunktet om bevisumiddelbarhed.

Generelle bemærkninger fra Vestre Landsret:

Efter at den biologiske datter havde afgivet en supplerende forklaring for landretten, havde landsretten bemærket følgende: "Gjort et meget troværdigt indtryk. Hun havde roligt og stilfærdigt svaret på de stillede spørgsmål uden at vise tegn på tendens til at ville overdrive det, der er sket (...) Det tiltrædes på denne baggrund, og da hendes forklaring på næsten alle punkter er støttet af tekniske beviser eller af andre forklaringer, at der ved bevisvurderingen i de enkelte forhold må lægges meget betydelig vægt på hendes forklaring".¹²² Selvom landsretten også bemærkede ligesom byretten, at den biologiske datter har haft svært ved at forklare om nogle af forholdene, har dette ikke haft betydning i forhold til hendes troværdighed. At hun i stedet har kunne støtte sig til det notat hun har udarbejdet, samt bekræftet politirapporten må derfor vurderes til at være tilstrækkeligt. Det må konkluderes ud fra landsrettens bemærkninger, at et vidnes forklaring kan have afgørende bevismæssig betydning, såfremt denne fremtræder troværdig, og i et stort omfang er støttet af tekniske beviser, samt andre vidners forklaringer. Det at vidnerne, som alt overvejene har været søskende, må vurderes til ikke at have haft betydning for bevisets troværdighed.

Faderen blev straffet med 11 års ubetinget fængsel, samt moderen med 4 års ubetinget fængsel.

---

¹²⁰ U2012.998V, side 3

¹²¹ U2012.998V, side 3

¹²² U2012.998V, side 7

7.3 U2013.91V – Rebildsagen

Denne sag vedrørte i alt 8 børn, hvor 6 af dem var biologiske børn til faderen, og 2 af dem veninder til en af faderens døtre. Anklageskriftet lød på sammenlagt 9 forhold. Hovedforholdene i sagen angik samleje og anden kønslig omgang med faderens biologiske datter.¹²³ Samleje med faderens 2 biologiske sønner.¹²⁴ Anstiftet faderens 4 biologiske sønner til at have samleje med deres biologiske søster.¹²⁵ Samleje og anden kønslig omgang med 2 veninder til den biologiske datter.¹²⁶ Anmeldelsestidspunktet til politiet fremgik ikke af dommen, hvor børnenes alder i stedet er udregnet fra modtagelsen af anklageskriftet d. 9. januar 2012.

7.3.1 Sagens beviser

Samleje og anden kønslig omgang med faderens biologiske datter:

Den biologiske datter var på tidspunktet for sagen 16 år og havde derfor afgivet forklaring direkte for byretten. Derudover var der til brug for sagen afgivet forklaring af den biologiske datters 3 brødre direkte for retten. Sagens øvrige beviser rummede i øvrigt en erklæring af en legemes undersøgelse af den biologiske datter.

Den biologiske datter havde forklaret, at hun var bange for, at hendes far skulle slå hende rigtig hårdt, men kan kun huske, at faderen skulle have slået hende en gang i forbindelse med, at hun ikke ville have samleje med ham. Den biologiske datter forklarede, at hun efterfølgende fandt sig i at have samleje med faderen, da hun var bange for at han ellers ville slå hende. Den biologiske datter fortalte om flere episoder, hvor der var sket samleje og anden kønslig omgængelse, herunder at hendes lillesøster også var tilstede under en af episoderne. Hun havde i øvrigt forklaret, at hun ikke kunne huske, hvorledes samlejet fandt sted om natten eller dagen, eller hvor ofte det skete. Den biologiske datter forklarede supplerende, grunden til, at hun ikke havde fortalt om episoderne tidligere var pga. hun var bange og ikke parat.

Samleje med faderens 2 biologiske sønner:

Den ene biologiske søn P var på sagens tidspunkt fyldt 23 år og havde derfor afgivet forklaring direkte for retten. Den anden biologiske søn S var under sagen fyldt 18 år og har også afgivet forklaring direkte for retten.

---

¹²³ Forhold 1 - STRL § 210, stk. 1 og 3, og § 216, stk. 2, jf. stk. 1, jf. § 222, stk. 2, jf. stk. 1, til dels § 224.

¹²⁴ Forhold 5 og 6 - STRL § 210, stk. 3, jf. stk. 1, og § 216, stk. 2, jf. stk. 1, jf. § 222, stk. 2, jf. stk. 1, jf. § 225, til dels jf. § 21

¹²⁵ Forhold 7, 8, 9 og 10 - STRL § 210, stk. 2 og stk. 3, og § 216, stk. 1, jf. § 222, stk. 2, jf. stk. 1, jf. § 21, og dels § 224

¹²⁶ Forhold 3 og 4 - STRL § 216, stk. 1, jf. § 224, jf. § 222, stk. 2, jf. stk. 1

Sønnen P havde forklaret, at det begyndte da han var 4-5 år gammel og at det i begyndelsen skete på badeværelset, samt at handlingerne skete et par gange om måneden indtil han var fyldt 14-15 år. Sønnen S havde begrundet, at handlingerne begyndte da han var 6 år gammel og at det måske skete en gang om ugen.

Anstiftet faderens 4 biologiske sønner til at have samleje med deres biologiske søster:

Alle 4 sønner havde afgivet forklaring direkte for byretten. Sønnen E var 20 år. Sønnen N var 17 år. Sønnen D var 25. Derudover havde deres biologiske søster også afgivet forklaring direkte for retten.

Sønnen S havde forklaret, at faderen sagde til ham, at han skulle være sammen med sin biologiske søster, men han huskede ikke hvor mange gange at det skete. Sønnen S havde endvidere forklaret, at det var forskelligt om faderen var med til episoden eller han så på i mens. Den biologiske søster havde afgivet en supplerende forklaring for retten, som i større grad var samstemmende med Sønnen S' forklaring. Sønnen E havde tilkendegivet, at han var omkring 12 år gammel da det begyndte, og det stoppede lige før han skulle konfirmeres. Den biologiske søster havde for retten forklaret, at hun havde haft samleje med sønnen E mere end én gang. Sønnen N forklarede for retten, at han ikke huskede om faderen skulle have anstiftet ham til forholdet. Han fortalte dog, at han havde haft samleje 4 gange med hans biologiske søster. Den biologiske søster fortalte, at hun havde samleje med sønnen N mere end 5 gange. Sønnen D begrundede for retten, at faderen havde manipuleret ham, hvilket han mente han altid havde været god til. Han afkræftede endvidere, at have gjort noget mod sin biologiske søster af egen drift, og at det var faderen der, havde fået ham til at have kønslig omgang med hans biologiske søster. Den biologiske søster havde dertil fortalt, at hun var bange for faderen, og turde derfor ikke sige fra over for ham.

Samleje og anden kønslig omgang med 2 veninder til den biologiske datter:

Begge veninder A og J var begge 16 år på sagens tidspunkt og har afgivet forklaring direkte for byretten. Derudover havde den biologiske datter også afgivet forklaring direkte for retten.

Under en overnatning hos den biologiske datter skulle faderen have haft anden kønslig omgængelse med datterens veninde A. Datterens veninde J havde forklaret at faderen ofte kom ind på datterens værelse, hvor de befandt sig, når veninden var på besøg hos datteren. Veninden J forklarede supplerende, at der skulle være tale om 6-7 episoder over en årrække.

Sammenfatning af den tiltaltes forklaring:

Faderen havde i denne sag udtalt, at han mente at han havde været en god far, og altid været der for børnene. Derudover forklarede han, at han aldrig har slået eller truet børnene, men at han måske havde været hård når han skældte dem ud. Faderen nægtede sig skyldig i sagen.

7.3.2 Rettens vurdering

Samleje og anden kønslig omgang med faderens biologiske datter:

Byretten vurderede således: *"At den biologiske datter havde afgivet en troværdig, sikker og sammenhængende forklaring".*¹²⁷ Derudover fandt byretten: *"At det ikke gør den biologiske datters forklaring utroværdig, at vidnet ikke allerede i 2007 forklarede om de anførte overgreb".*¹²⁸ Foruden den biologiske datters forklaring, var denne understøttet af hendes tre brødre. Byretten kom frem til: *"På den anførte baggrund bevist, at faderen havde begået disse handlinger, som anført i tiltalen".*¹²⁹ Landsretten tiltrådte byrettens afgørelse. Som begrundelse for at byretten og landsretten fandt det bevist, skal dels findes i en erklæring, udarbejdet på baggrund af en legeme undersøgelse af den biologiske datter, men også de overensstemmende forklaringer fra hendes tre brødre, må vurderes at have haft afgørende betydning for vurderingen heraf. Selvom den biologiske datter udtalte, at hun ikke kunne huske, hvor ofte samlejet skete og hvad tid på dagen, må det vurderes, at det har været tilstrækkeligt, at hun har kunne fortælle detaljeret om konkrete episoder, til at hendes forklaring kunne vurderes til at fremstå troværdig for byretten og landsretten.

Samleje med faderens 2 biologiske sønner:

Byretten fandt: *"At Sønnen P havde afgivet en troværdig, sikker og sammenhængende forklaring".*¹³⁰ Byretten vurderede: *"Efter vidneforklaringen, fandt retten det bevist, at faderen havde gjort sig skyldig i tiltalen".*¹³¹ Landsretten tiltrådte byrettens afgørelse. Foruden sønnen P's forklaring, blev der ikke afgivet andre vidneforklaringer til at understøtte hans forklaring. Byretten fandt også: *"At Sønnen S havde afgivet en troværdig, sikker og sammenhængende forklaring".*¹³² Byretten vurderede: *"Efter vidneforklaringen, fandt retten det bevist, at faderen havde gjort sig skyldig i tiltalen".*¹³³ Landsretten sluttede sig til byrettens afgørelse.

I dette forhold, vurderede byretten og landsretten dermed at troværdigheden af begge sønners forklaring må anses som værende tilstrækkelig for at tiltalen fandtes bevist. Her ses dermed et konkret eksempel på at direkte forklaringer fra forurettede kan stå alene, og alligevel have afgørende bevismæssig betydning så længe vidnet optræder troværdigt.

---

¹²⁷ U2013.91V, side 4

¹²⁸ U2013.91V, side 4

¹²⁹ U2013.91V, side 5

¹³⁰ U2013.91V, side 5

¹³¹ U2013.91V, side 5

¹³² U2013.91V, side 5

¹³³ U2013.91V, side 6

Anstiftet faderens 4 biologiske sønner til at have samleje med deres biologiske søster:

Byretten fandt: *"At Sønnen S havde afgivet en troværdig, sikker og sammenhængende forklaring"*.¹³⁴ Byretten vurderede: *"På baggrund af de afgivne forklaringer anså retten det for bevist, at overgrebene havde fundet sted"*.¹³⁵ Landsretten slutter sig til byrettens afgørelse. Byretten fandt desuden: *"At Sønnen E havde afgivet en troværdig, sikker og sammenhængende forklaring"*.¹³⁶ På denne baggrund vurderede byretten: *"På baggrund af de afgivne forklaringer anså retten det for bevist, at Sønnen E og hans biologiske søster havde haft samleje mere end én gang, som anført i anklageskriftet"*.¹³⁷ Landsretten tiltrådte også her byrettens afgørelse. I dette forhold var der afgivet en overensstemmende forklaring fra den biologiske søster, til at understøtte sønnerne S og E's forklaring, hvilket byretten og landsretten lå afgørende vægt på. Ligeledes optrådte både sønnerne S og E's forklaring troværdig og sikker, hvilket styrker den bevismæssige betydning.

Byretten fandt: *"På baggrund af de afgivne forklaringer anså retten det for bevist, at sønnen N og den biologiske søster havde haft samleje i hvert fald 4 gange. Retten fandt det bevist, at faderen på trods af sønnen N's forklaring, havde tvunget ham til at tiltvinge sig samleje med sin søster. Retten havde herved lagt vægt på de forklaringer, som hans brødre S og E har afgivet, da faderen tvang dem til at have samleje med søsteren"*.¹³⁸ Selvom at sønnen N ikke huskede om faderen skulle have anstiftet ham, sammenlignede byretten forholdet, med det som angik hans brødre S og E, hvor fremgangsmåden har været den samme. Om denne vurdering, er tilstrækkeligt for at forholdet kan anses som bevis kan diskuteres, selvom byretten vurderede at en sådan sammenligning er tilstrækkelig. I landsretten forklarede sønnen N, at han huskede, at det var faderen, der havde anstiftet ham. Landsretten udtalte således: *"Det tiltrædes på denne baggrund og af de grunde, som byretten i øvrigt har anført også efter bevisførelsen for landsretten, at det var bevist, at faderen i hvert fald i flere tilfælde på de anførte adresser anstiftede sønnen N til at have samleje med hans søster, og faderen findes i det anførte skyldig"*.¹³⁹

Byretten lå vægt på følgende vedrørende sønnen D: *"På baggrund af især sønnen D's forklaring fandt retten det bevist, at han og den biologiske søster havde haft anden kønslig omgængelse end samleje som anført i anklageskriftet på foranledning af faderens trusler"*. Landsretten tilslutter sig byrettens afgørelse.

---

¹³⁴ U2013.91V, side 6

¹³⁵ U2013.91V, side 6

¹³⁶ U2013.91V, side 6

¹³⁷ U2013.91V, side 6

¹³⁸ U2013.91V, side 6

¹³⁹ U2013.91V, side 9

Samleje og anden kønslig omgang med 2 veninder til den biologiske datter:

Byretten fandt: *"At veninden A havde afgivet en troværdig, sikker og sammenhængende forklaring".*¹⁴⁰

Byretten fandt desuden: *"At veninden J havde afgivet en troværdig, sikker og sammenhængende forklaring".*¹⁴¹ Foruden venindernes forklaring, afgav den biologiske datter en forklaring som svarede til begge veninders forklaring. Byretten fandt derfor at: *"Efter de afgivne vidneforklaringer fandt retten det bevist, at faderen var skyldig i tiltalen".*¹⁴² Landsretten tilsluttede sig byrettens afgørelse, men anførte at det ikke var tilstrækkeligt bevist, at der var tale om samleje. Faderen fandtes derfor skyldig for forholdet vedrørende anden kønslig omgængelse. Byretten og landsretten lå afgørende vægt på at venindernes forklaringer optrådte samstemmende, herunder at især veninde J's forklaring var troværdig.

Generelle bemærkninger fra Retten i Aalborg:

Til denne sag kunne der anføres nogle generelle bemærkninger, som gjorde sig gældende i alle forholdene. Retten havde bemærket følgende: *"Under sagen var der afgivet forklaring af ni af tiltaltes børn, som alle med undtagelse af den yngste datter H og sønnen N har forklaret, at de var bange for ham, og flere af børnene har desuden forklaret, at de er blevet slået af faderen".*¹⁴³ Dette slog i midlertidig fast, at børnene generelt har været bange for faderen. Retten bemærkede i øvrigt: *"Det var rettens indtryk, at børnenes forklaringer er yderst troværdige, og at der ikke var tale om et komplot mod faderen iværksat af børnenes mor, plejefamilier eller offentlige myndigheder. Retten fandt det således ubetænkeligt at lægge de forklaringer, som børnene har afgivet, til grund for sagens afgørelse og forkaste faderens forklaring. Retten havde tillige lagt vægt på, at forklaringerne på væsentlige punkter, herunder de seksuelle krænkelser, var understøttet af de forklaringer, der afgivet af de forurettede A og J, samt de vidneforklaringer, der er afgivet af B og C herunder faderens generelle adfærd".*¹⁴⁴ Det ses her, at byretten udelukkede, at børnenes mor skulle have frembragt disse beskyldninger pga. overensstemmelser mellem hende og faderen. Derudover må det bemærkes i denne sag, at børnenes troværdighed havde afgørende bevismæssig betydning for forholdenes udfald. Selvom at der ikke i denne sag var anvendt videoafhøring af børnene, da de på tidspunktet for sagens behandling var voksne, antages det, at vurderingen af vidners fremtræden i retten ikke er afvigende forskellig i forhold til vurderingen af vidners fremtræden under en videoafhøring. Tidspunktet for, hvornår disse overgreb skete på børnene, og frem til sagens behandling, må vurderes til ikke at have haft betydning for

---

¹⁴⁰ U2013.91V, side 5

¹⁴¹ U2013.91V, side 5

¹⁴² U2013.91V, side 5

¹⁴³ U2013.91V, side 4

¹⁴⁴ U2013.91V, side 4

vurderingen af vidnernes troværdighed i forhold til at kunne huske episoderne detaljeret, samt at forklare sandfærdigt for byretten.

Generelle bemærkninger fra Vestre Landsret:

Landsretten havde heller ikke på baggrund af bevisførelsen i landretten haft grund til at tro at sagen var et komplot iværksat af moderen imod den faderen. Landsretten havde i øvrigt bemærket følgende: *”Børnene havde også i forbindelse med deres forklaringer for landsretten gjort et troværdigt indtryk, og forklaringerne havde generelt båret præg af, at børnene roligt og eftertænksomt havde svaret på de stillede spørgsmål, uden at der har været tegn på tendens til, at børnene ville overdrive eller overdramatisere det, der var sket. Nogle af de episoder, som børnene havde forklaret som lægger langt tilbage i tiden og vedrører forhold, hvor børnene ikke var særligt gamle. Enkelte af børnene har givet udtryk for, at de ikke længere huskede så meget, men de havde generelt og uafhængigt af hinanden på væsentlige punkter afgivet overensstemmende forklaringer”*.¹⁴⁵ Faderen blev idømt 12 års ubetinget fængsel.

Landsretten bemærkede, at selvom episoderne ligger langt tilbage fra tidspunktet for sagens behandling, havde dette ikke haft betydning for børnenes troværdighed, da børnene havde optrådt troværdigt under deres forklaringer. Ud fra dette, må det vurderes at selvom et forhold lægger lang tilbage i tiden og børnene på gerningstidspunktet var små, har dette ikke betydning for beviset styrke. Hvorledes udfaldet af denne sag ville have været anderledes, såfremt sagen havde været under behandling mens børnene var små, og at disse i stedet havde afgivet forklaring til videoafhøring kan ikke vides. Men det må vurderes til ikke have gjort en generel forskel i forhold til, hvilken bevismæssig betydning direkte vidneforklaringer har, i sammenhæng med Brønderslev sagen, hvor der netop blev anvendt videoafhøringer som bevis i nogle af forholdene.

7.4 TFK2009.60 – Haarbysagen

Denne sag omhandlede faderens 4 biologiske børn. Anklageskriftet indeholdt sammenlagt 3 forhold. Forholdene angik vold mod alle 4 børn.¹⁴⁶ Kønslig omgang med sønnen C.¹⁴⁷ Blufærdighedskrænkelser mod datteren B.¹⁴⁸ Anmeldelsestidspunktet til politiet skete primo 2008, hvoraf børnene alder er beregnet.

---

¹⁴⁵ U2013.91V, side 8

¹⁴⁶ Forhold 1 – STRL § 244

¹⁴⁷ Forhold 2 – STRL § 225, jf. § 222, stk. 1 og § 210, stk. 1 jf. stk. 3.

¹⁴⁸ Forhold 3 – STRL § 232

7.4.1 Sagens beviser

Faderens ene datter A, var 18 år. Faderens anden datter B, var 15 år. Faderens søn var 14 år. Børnene A, B og sønnen har afgivet forklaring direkte for retten. Barnet D var 11 år, og var blevet videoafhørt til brug for sagen. Børnenes forklaringer, var ikke gengivet i dommen, hvorpå de derfor ikke er behandlet. Det fremgik ikke af dommen, hvorpå der har forelagt andre øvrige beviser til brug for sagen.

Sammenfatning af den tiltaltes forklaring:

Faderens forklaring er ikke gengivet i dommen, dog nægtede han sig skyldig, hvad angår vold mod alle 4 børn samt blufærdighedskrænkelse mod datteren B.

7.4.2 Rettens vurdering

Vold mod alle 4 børn:

Byretten vurderede: *"Efter de afgivne vidneforklaringer sammenholdt med forklaringen afgivet af barnet D og faderens forklaring var det bevist, at faderen var skyldig i overtrædelse af STRL § 244".*¹⁴⁹ Landsretten tiltrådte byrettens afgørelse. Det vurderes dermed at de overensstemmende forklaringer blandt børnene, gjorde at faderen vurderes skyldig. Som det har været set i Brønderslevsagen, vurderede retten også i dette tilfælde, at videoafhøringen fra barnet D havde samme bevismæssig betydning som de øvrige vidneforklaringer.

Kønslig omgang med sønnen:

Byretten vurderede: *"Ved sønnens forklaring og faderens forklaring var det bevist, at faderen var skyldig i overtrædelsen".*¹⁵⁰ Landsretten sluttede sig til byrettens afgørelse. Byrettens udtagelse om forholdet var yderst sparsomt. Der var ikke anført, hvorvidt der har været andre vidner til forholdet, eller øvrige beviser som begrunder retternes vurdering. At det alene var sønnens forklaring der stod alene, kan som udgangspunkt ikke virke tilstrækkeligt, for at der kunne ske domfældelse af faderen. Faderen havde dog delvis erkendt forholdet, hvilket bestyrkede rigtigheden af sønnens forklaring.

Blufærdighedskrænkelse mod datteren B:

Byretten udtalte at: *"Datteren B havde afgivet en sikker og detaljeret forklaring. Faderen ansås herefter skyldig i overtrædelsen".*¹⁵¹ Landsretten tiltrådte byrettens afgørelse. Retten vurderede i dette tilfælde datterens troværdighed. Dog var heller ikke dette forhold bekræftet af andre vidner, men det må vurderes,

---

¹⁴⁹ TFK2009.60, side 2

¹⁵⁰ TFK2009.60, side 2

¹⁵¹ TFK2009.60, side 2

at så længe et vidnes troværdighed er overbevisende for retten, er dette nok til at beviset har afgørende betydning for sagens udfald.

7.5 TFK2012.444/2 – Sagen fra Rødovre Kommune

Sagen vedrørte faderens to biologiske børn. Anklageskriftet indeholdt 2 forhold, hvor faderen var tiltalt for vold mod sin biologiske datter og søn.¹⁵² Anmeldelsen til politiet skete i 2012, hvorpå børnenes alder er udregnet fra.

7.5.1 Sagens beviser

Faderens datter var 21 år og faderens søn var 18 år. Begge børn havde afgivet forklaring direkte for retten. Foruden børnenes forklaringer havde faderens ægtefælle, faderens ven, faderens ældste søn og en præst afgivet forklaring direkte for retten. Sagens øvrige beviser udgjorde en politiattest, hvor der fremgik et foto af sønnens ryg.

Datteren havde forklaret at volden mod hende og hendes bror i perioder skete ofte, men at det var blevet en del af hverdagen. Datteren forklarede i øvrigt i overensstemmelse med anklageskriftet og bekræftede, at have set faderen slå hendes bror. Derudover fortalte hun, at hun også havde haft mærker på ryggen som det var tilfælde for hendes bror, men at dette ikke blev undersøgt af en læge. Efter datteren kom i gymnasiet, blev hun klar til at fortælle om episoderne. Sønnen havde forklaret om episoderne, som beskrevet i anklageskriftet. Derudover fortalte han, at han ikke blev slået ligeså ofte som søsteren. Sønnen bekræftede ligeledes at have set faderen slå hans søster. Faderens ægtefælle bekræftede, at faderen ofte har slået datteren. Derudover havde faderens ægtefælle forklaret om episoderne nævnt i anklageskriftet i overensstemmelse med børnenes forklaringer.

Faderens ven forklarede, at det virkede som en harmonisk familie, og at datteren og sønnen aldrig havde givet udtryk for, at deres far var voldelig. Faderens ældste fortalte for retten, at datteren og sønnen aldrig havde fortalt ham, at de blev udsat for vold. Den ældste søn havde kun oplevet sin far som kærlig og rolig. Faderens præst havde fortalt, at han kendte faderen fra den menighed, som faderen er medlem af. Han forklarede at faderens ægtefælle, sønnen og datteren også har været medlem af denne, og at han derfor kendte dem alle godt. Derudover havde han aldrig næret mistanke om, at faderen var voldelig og i så fald mente han, at børnene ville have betroet sig til ham.

---

¹⁵² Forhold 1 og 2 - STRL § 244

Sammenfatning af den tiltaltes forklaring:

Faderen forklarede, at han mente årsagen til sagen var, at hans ægtefælle, som også er børnenes mor, brugte børnene i mod ham pga. deres indbyrdes problemer. Faderen nægtede sig skyldig i sagen.

7.5.2 Rettens vurdering

Byretten udtalte at: *"Forklaringerne fra datteren og sønnen lægges til grund. Begges forklaringer har været meget troværdige, sammenhængende, og uden overdramatisering. Rigtigheden af deres forklaringer støttes af politiattesten. Datteren og sønnens forklaringer støttes også af den forklaring, der var afgivet af faderens ægtefælle. Endvidere havde datteren og sønnen afgivet en troværdig forklaring om, hvorfor volden først blev anmeldt i 2010".*¹⁵³

Landsretten anførte: *"Efter bevisførelsen for landsretten må der lægges afgørende vægt på de forklaringer, der er afgivet af faderens børn, datteren og sønnen, og som var bestyret dels af forklaringen fra faderens nu fraseparerede ægtefælle, dels af politiattesten. Under hensyn til, at volden efter disse forklaringer ikke havde fundet sted, når der var andre til stede, afsvækkes disse forklaringer ikke af de udsagn, der var fremkommet af de øvrige vidner. Forklaringerne afsvækkes heller ikke af, at der til dels gik op til flere år, før faderens vold blev anmeldt til politiet. Efter forklaringerne havde de enkelte voldstilfælde ikke kunne tidsfæstes mere præcist. Således som sagen var forelagt, synes der ikke forud for tiltalerejsningen at være rejst sigtelses for vold i samme omfang som angivet i anklageskriftet".*¹⁵⁴ Landsretten stadfæstede dermed byrettens dom, dog med de anførte begrænsninger. Faderen blev idømt 9 måneders ubetinget fængsel.

Landsrettens udtagelse, skulle ses i lyset af det tekniske bevis i form af politiattesten, som bekræftede sønnens skader på ryggen, samt faderens ægtefælle, som dels var tilstede på de i anklageskriftet angivet tidspunkter. Selvom der i denne sag var indhentet flere vidner, som forklarede det modsatte af sønnen og datteren, så anførte landsretten alligevel, at dette ikke havde betydning for deres forklaring. Det må derfor vurderes, at selvom vidnerne udtalte deres kendskab til faderen og deres vurdering af familien, er dette ikke en garanti for at volden ikke har foregået. Som tidligere nævnt i specialet, foregår denne type af sager ofte i hjemmet, i det skjulte, hvor der i begrænset omfang optræder vidner som direkte har set episoden. Men dette bør ikke udelukke brugen af øvrige vidner. De øvrige vidner kan, som det var tilfældet med præsten, have et nært kendskab til familien. At præsten, som i øvrigt må vurderes til at være et relativt troværdigt vidne som led i hans erhverv, alligevel får tilsidesat hans forklaring, kan være problematisk. Grunden til, at det kan være problematisk, er at hvis den generelle praksis er, at forklaringerne fra børn ikke kan svækkes

---

¹⁵³ TFK2009.60, side 1

¹⁵⁴ TFK2009.60, side 3-4

på baggrund af øvrige vidners forklaring. Dette kan give anledning til en vurdering af, hvorledes behovet for at inddrage øvrige vidner er tilstede, hvis domstolene alligevel på forhånd ikke tillægger dem bevismæssig betydning i de tilfælde, hvor de optrådte troværdigt, men modstridende i forhold til børnenes forklaringer. Selvom at landsretten anførte, at volden ikke skete ude blandt andre, og dette ikke betyder, at den ikke skete i hjemmet, må man dog vurdere at det kan medføre, at der kan opstå en rimelig tvivl jf. princippet om dubio pro reo om, hvorvidt forholdet egentlig var sket i hjemmet, som forklaret af børnene.

7.6 TFK2015.202 – Brøndbysagen

Sagen angår en far, som var tiltalt for at have udøvet vold af særlig rå, brutal eller farlig karakter samt mishandling over for sine 4 biologiske børn.¹⁵⁵ Anklageskriftet blev modtaget d. 28. marts 2014, hvorpå børnenes alder er udregnet.

7.6.1 Sagens beviser

Faderens børn A var på tidspunktet 12 år, B var 10 år, C var 9 år og D var 7 år. Alle børnene havde afgivet forklaring under videoafhøring, men disse var ikke refereret i dommen. Derudover havde børnenes mor og onkel afgivet forklaring direkte for retten. Sagsakter fra en separationssag og en sag om forældremyndighed var i øvrigt anvendt til brug for sagen.

Børnenes onkel havde forklaret, at forholdet til deres far ikke var særligt godt, efter faderen blev skilt fra hans søster. Børnenes onkel fortalte endvidere, at alle børnene havde fortalt individuelle episoder til ham, om at faderen skulle have udøvet vold, men at han dog aldrig havde set den omtalte vold, men at børnenes mor var bekendt med at den fandt sted. Børnenes mor, som var samlevende med faderen havde ikke ønsket at udtale sig under sagen i byretten jf. RPL § 171, stk.1. Efterfølgende havde moderen i landsretten gerne ville udtale sig, men hun benægtede at tiltalte skulle have udøvet vold mod børnene.

Sammenfatning af den tiltaltes forklaring:

Faderen henviste efter sin forklaring til, at børnenes onkel, ikke kunne lide ham, og at han skulle have fået børnene til at fortælle de var blevet slået. Faderen nægtede sig skyldig i sagen.

7.6.2 Rettens vurdering

I byrettens begrundelse var der henvist til videoafhøringerne af børnene. Alle børnene havde forklaret om volden begået af faderen. Byretten bemærkede at: *"Efter børnenes forklaringer var volden begået i deres*

---

¹⁵⁵ STRL § 245, stk.1

hjem enten umotiveret eller som led i opdragelsen af dem. Retten var opmærksom på de bevismæssige problemer, som videoafhøringer af børn kan give anledning til, og på, at det ikke helt kan udelukkes, at børnenes opfattelse af faderens ageren i et vist omfang kan have været påvirket af ikke mindst onklens negative syn på faderen; en onkel som børnene havde tilbragt nogen tid sammen med”.¹⁵⁶ Byretten vurderede at: ”Børnenes forklaringer var imidlertid om de enkelte episoder i al væsentligt overensstemmende, og de havde hver især i forskelligt omfang forklaret meget specifikt om den udøvede vold. Børnenes forklaringer havde ikke forekommet retten overdrevne, og forklaringerne bar ikke præg af påvirkning udefra. Retten fandt således navnlig på baggrund af børnenes forklaringer godtgjort, at faderen var skyldig i den vold mod sine børn, som var beskrevet i tiltalen ”.¹⁵⁷ Byretten konkluderede først, at det ikke kan udelukkes, at der har været påvirkning fra børnenes onkel, men hvor de efterfølgende afviste, at børnenes forklaringer bar præg af påvirkning udefra. Dette kan virke modstridende, men må antages, at skulle fortolkes således, at børnenes forklaring ikke har været instrueret af børnenes onkel, sådan at børnenes ord var ”lagt i munden på dem”. Byretten lå især vægt på, at alle fire forklaringer fra børnene generelt var overensstemmende, samt at de har været i stand til at forklare specifikt episoderne.

Alle voterende i landsretten tiltrådte byrettens generelle bemærkning om bevisbedømmelse og –afvejning i relation til forklaringer afgivet af børn under videoafhøringer. Landsretten havde derfor lagt vægt på: ”At alle fire børn uafhængig af hinanden havde forklaret om oplevelser af faderens udøvelse af vold mod barnet selv eller sine søskende”.¹⁵⁸ Da man ikke fandt episoderne om vold efter STRL § 244 samlet set havde karakter af mishandling, blev dette i stedet henført under STRL § 245, stk. 1. Faderen blev idømt 4 måneders ubetinget fængsel.

Også landsretten lægger vægt på at børnene uafhængig af hinanden, under videoafhøringen, havde forklaret om episoderne. Dog bemærkede landsretten ligesom byretten, at disse videoafhøringer kan være behæftet med fejkilder. Det må dog vurderes, ud fra dommens resultat, at disse fejkilder, ikke var tilstrækkelige til at kunne tilsidesætte uafhængige, overensstemmende forklaringer, såfremt disse må være tilstede.

---

¹⁵⁶ TFK2015.202, side 2

¹⁵⁷ TFK2015.202, side 2

¹⁵⁸ TFK2015.202, side 3

7.7 TFK2015.207 – Moderen fra Mariagerfjord Kommune

I denne sag angik det moderens 5 biologiske børn. Anklageskriftet lød på at moderen var tiltalt for at have udøvet vold af særlig af særlig rå, brutal eller farlig karakter samt mishandling.¹⁵⁹ Politianmeldelsen af moderen, blev foretaget i oktober 2011, hvoraf børnenes alder er beregnet ud fra.

7.7.1 Sagens beviser

Moderens børn udgør henholdsvis C som var 16 år, H var 14 år og A var 12 år. Disse tre havde afgivet forklaring direkte for retten. Moderens børn B var 7 år og S var 3 år, var blevet videoafhørt til brug for sagen. Sagens øvrige beviser udgjorde en række dokumenterede indberetninger og notater fra skolen og kommunen, hvoraf det fremgik at børnene havde givet udtryk for at have været udsat for vold af deres mor.

Da barnet C afgav forklaring for retten, fragik hun den forklaring som hun havde afgivet til politiet, med begrundelsen, at hun under afhøringen ikke havde det godt psykisk, og derfor forklarede som hun gjorde. Ligeledes havde barnet A, da hun afgav forklaring for retten, fragået den forklaring som hun havde afgivet til politiet. Både børnene C og A forklarede dermed for retten, at de ikke havde været udsat for vold fra moderen, modsat hvad de havde forklaret under afhøringerne til politiet. Barnet H forklarede for byretten, at han var blevet udsat for vold af moderen, og at han ligeledes havde observeret at der var blevet udøvet vold mod hans søskende C og A. Barnet B havde under videoafhøringen forklaret at han ligesom hans bror H var blevet udsat for vold, samt havde været bekendt med, at moderen havde udøvet vold mod barnet C.

Sammenfatning af den tiltaltes forklaring:

Moderen havde til retten forklaret, at hun aldrig havde slået, spyttet eller sparket børnene som det var anført i anklageskriftet. Derudover udtalte moderen, at hun har været en god mor, men godt kunne have råbt af børnene. Moderen nægtede sig skyldig i sagen.

7.7.2 Rettens vurdering

Byretten bemærkede at: *"Retten ved bevisbedømmelsen i særlig grad måtte forholde sig til de forurettedes børns troværdighed"*.¹⁶⁰ Byretten anførte, at de først og fremmest havde lagt vægt på de dokumenterede indberetninger, hvorefter byretten fandt: *"Overordnet, at forurettede H's forklaring måtte anses for troværdig, idet den støttes af en række yderlige momenter, herunder de nævnte indberetninger og barnet B's*

---

¹⁵⁹ STRL § 245, stk.1

¹⁶⁰ TFK2015.207, side 1

forklaring til videoen".¹⁶¹ Byretten havde endvidere lagt vægt på: "At børnene i det væsentlige – for børnene C og A's vedkommende til politirapporten – havde forklaret samstemmende om voldsepisoderne. Vedrørende børnene C og A bemærkes særskilt, at retten efter børnenes opførsel under hovedforhandlingen, må antage, at disse kan være under betydelig indflydelse af moderen. Retten fandt herefter, at det kan lægges til grund som bevist, at moderen har udført de i tiltalen omhandlede voldshandlinger".¹⁶²

Landsretten udtalte at: "Landsretten var endvidere af de grunde, som byretten havde anført, enig i, at det var bevist, at moderen havde begået vold over for børnene C, H, A og B".¹⁶³ At børnene A og C's forklarings ændres under hovedforhandlingen i byretten, vurderes af byretten til at betyde, at vidnerne kunne være under påvirkning fra deres mor. Hvorvidt dette er en generel opfattelse kan ikke fastsættes nærmere. Det kan dog udledes heraf, at ændrede forklaringer stiller tvivl ved vidners troværdighed. Byretten var af den vurdering at volden ikke var udøvet af moderen mod barnet S. Landsretten var på dette punkt, af en anden opfattelse: "Det var efter landsrettens vurdering yderligere bevist, at moderen havde begået vold over for barnet S i mindre omfang. Der var herved lagt vægt på børnene C's, A's og B's forklaringer til politiet".¹⁶⁴ Barnet S' forklaring afgivet under videoafhøring, var ikke anvendt af byretten, med følgende begrundelse: "Retten fandt ikke, at der kan tillægges denne forklaring på video, som er afgivet af det mindste barn S, nogen bevismæssig betydning, navnlig når henses til, at han på tidspunktet, hvor videoen blev optaget, var ca. 4 år, hvilket hans adfærd bar tydeligt præg af".¹⁶⁵ Byretten valgte helt at udlade at tillægge videoafhøring bevismæssig betydning, selvom der ikke af forarbejderne er fastsat en nedre grænse for, hvornår der kan foretages videoafhøring af et barn.¹⁶⁶ Hvorvidt barnet S' adfærd under videoafhøringen var alderssvarende fremgår ikke af dommen, men dette må antages at have betydning i forhold til, hvorvidt videoafhøringer af børn på ca. 4 år ikke bør tillægges bevismæssig betydning i denne type af sager grundet barnets udvikling. Landsretten havde ikke udtalt sig om, den bevismæssige vurdering af S' forklaring, hvilket må fortolkes på en sådan måde, at landsretten tiltrådte byrettens vurdering.

Moderen blev idømt 1 års ubetinget fængsel.

---

¹⁶¹ TFK2015.207, side 2

¹⁶² TFK2015.207, side 2

¹⁶³ TFK2015.207, side 2

¹⁶⁴ TFK2015.207, side 2

¹⁶⁵ TFK2015.207, side 2

¹⁶⁶ L117: Forslag til lov om ændring af straffeloven, adoptionsloven og retsplejeloven. (Børnepornografi, seksuel udnyttelse af børn, salg af børn og gennemførelse af staffesager om seksuelt misbrug af børn m.v.) – Bemærkning pkt. 3.4.1.

7.8 Opsummering

Af overstående gennemgang af udvalgte domme, giver det anledning til en opsummering af de momenter som domstolene inddrager i vurderingen af hvilken bevismæssig betydning videoafhøringer af børn har i straffesager.

I forhold til sager, hvor børnene afgiver forklaring direkte over for retten, ses det af sagerne vedrørende *Mou Pigen*¹⁶⁷, *Rebilsagen*¹⁶⁸ og *Sagen fra Rødovre kommune*¹⁶⁹, at momenter som rolig, detaljeret og troværdige forklaringer fra de forurettede har afgørende betydning for vurderingen af deres forklaringer for retten. Ligeledes fandt man heller ikke, at selvom de omtalte episoder i alle tre sager, lå år tilbage inden sagerne kom for retten, så svækkede det ikke de forurettedes forklaringer.

*Brønderslevsagen*¹⁷⁰, *Moderen fra Mariagerfjord kommune*¹⁷¹ og *Haarbysagen*¹⁷², indeholdt alle, situationer, hvor der var foretaget videoafhøring af nogle af børnene, samt at der var afgivet forklaring direkte for retten. I disse tre sager vurderes det at videoafhøringerne var tillagt samme bevismæssig betydning, som de øvrige forklaringer. Dette var begrundet i rettens bemærkninger, hvor der her tilsyneladende ikke blev gjort forskel i hvilken bevismæssig betydning videoafhøringer og den direkte forklaring havde. I disse tre sager var troværdige forklaringer fra vidner og forurettet et afgørende moment. Der forelå dog i *Moderen fra Mariagerfjord kommune* selvmodsigende forklaringer, hvorfor videoafhøringen fra det yngste barn bliver tilsidesat. Selvom der forelagde selvmodsigende forklaringer, optrådte enkelte af børnene, efter rettens vurdering troværdige nok til at der kunne ske domfældelse.

I *Brøndbysagen*¹⁷³ var alle fire børn blevet videoafhørt til brug for sagen. I denne sag, sås det, til forskel fra de øvrige behandlede sager, at både byretten og landsretten gjorde opmærksom på at der forelå bevismæssige problemer når der var tale om videoafhøringer. Retten vurderede bl.a. også i denne sag, at børnene muligvis har været under påvirkning forud for afhøring. Dog mente retten ikke, at de fejkilder der er forbundet med videoafhøringer, var nok til at forklaringerne ikke kunne anvendes.

Et generelt moment, som i et bredt omfang gør sig gældende i alle af sagerne er overensstemmende forklaringer, hvor end det er blandt søskende eller eksterne vidner. Det at børnenes forklaringer om det passerede stemmer overens med, hvad de øvrige søskende har forklaret må vurderes at vægte, som et tungt

---

¹⁶⁷ TFK2009.544/2

¹⁶⁸ U2013.91V

¹⁶⁹ TFK2012.444/2

¹⁷⁰ U2012.998V

¹⁷¹ TFK2015.207

¹⁷² TFK2009.60

¹⁷³ TFK2015.202

moment. Det er dog vigtigt at bemærke, at forklaringerne ikke må fremstå som om, de har aftalt hvad de skulle forklare, således at forklaringerne bliver for ens.

Dog sås det i Sagen fra Rødovre kommune at flere vidneudsagn, som afkræftede børnenes samstemmende forklaring ikke var tilstrækkeligt til at afkræfte disse, hvilket vidner om at man i højt grad lægger vægt på at de forurettedes forklaringer er overensstemmende, end et vidne som forklarede det modsatte. Især blev der i Mou Pigen, Brønderslevsagen, Rebildsagen, Moderen fra Mariagerfjord kommune og Sagen fra Rødovre kommune lagt vægt på, som et afgørende moment, at forklaringerne understøttede objektive beviser, som foto, tilsynsrapport, legemes undersøgelse, underretninger og redegørelser. Det sås dog i Haarbysagen, Rebildsagen og Brønderslevsagen, at der forelå eksempler på at de forurettedes forklaringer kunne stå alene, såfremt de optrådte troværdigt, og dermed være det afgørende bevis for at der kunne ske domfældelse.

8. Konklusion

Formålet med dette speciale var at foretage en undersøgelse af videoafhøringer af børn og den bevismæssige betydning heraf i straffesager. Bevisbedømmelsen i dansk ret er som udgangspunkt fri jf. RPL § 880, 2.pkt. Dette betyder at domstolene selv afgør, hvilke bevismæssig betydning et givet bevis skal tillægges.

I denne undersøgelse er der anvendt et udsnit af retspraksis, hvor der har været brug af videoafhøringer, men også hvor videoafhøring ikke er anvendt. Det må konkluderes, at der i retspraksis har udviklet sig en række momenter, som domstolene tillægger afgørende betydning i sager begået mod børn, omhandlende vold og sædelighedsforbrydelser.

Først og fremmest kan det på baggrund af analysen af retspraksis konkluderes at domstolene, behandler forklaringer afgivet til videoafhøring og forklaringer afgivet i retten ens. Den bevismæssige betydning må vurderes til at være den samme, til trods for at videoafhøringer adskiller sig. Rettens medlemmer har ikke på samme måde under hovedforhandlingen mulighed for at stille spørgsmål til vidnerne, afklare tvivl og derved se vidnets reaktion herpå, alt for at bidrage til en samlet oplevelse af vidnets troværdighed.

Momentet omkring et vidnes troværdighed, herunder at barnet forklarer med egne ord, optræder rolig, forklarer alderssvarende og med den indsigt, der kan forventes af et barn i den alder, har i domstolenes vurdering, vist sig at være af afgørende bevismæssig betydning. Som det sås i Brønderslevsagen vedrørende den biologiske datter og de andre forurettede, hvor der til tider forelå uklarheder omkring tid og sted i forklaringerne omkring episoderne, så rykkede det ikke ved deres overordnede troværdighed. Fælles for afgørelserne, hvor der har været anvendt videoafhøringer, er at der ikke i dommene har været anført, hvor længe efter anmeldelsen til politiet, disse afhøringer har været foretaget. En sådan betragtning må vurderes til at være af afgørende i forhold til troværdighedsvurderingen. Ifølge Rigsadvokatens meddeles skal videoafhøringerne foretages hurtigt muligt efter anmeldelsestidspunktet som følge af hensynet til barnet, og gerne inden en uge fra anmeldelsen af den mistænkte, hvilket har til formål at sikre barnets hukommelse samt være med til at mindske risikoen for at barnet bliver påvirket af eventuelle familiemedlemmer.¹⁷⁴

Derudover har det vist sig i retspraksis, at momentet angående overensstemmende forklaringer blandt vidner, har stor bevismæssig styrke, da det styrker det enkelte vidnes troværdighed. Dette er selvom man i teorien ikke kan være sikker på, hvorvidt udsagnene i virkeligheden er uafhængige af hinanden. Forholdet omkring at en episode for barnet lægger langt tilbage i tiden, og retssagen først senere er startet, har på

---

¹⁷⁴ RM 2-2007 Rettet september 2012 – Behandling af sager om seksuelt misbrug af børn og videoafhøring af børn i sådanne sager, afsnit 3

baggrund af retspraksis ikke vist sig at have nogen betydning for troværdighedsvurderingen af forklaringen. Det må dermed konkluderes at så længe barnet kan huske det væsentlige, og i øvrigt fremtræder troværdigt, så har sagens tidsmæssig forløb ingen betydning for forklaringens troværdighed. Et andet moment, som har vist sig at være af afgørende bevismæssig betydning er objektive beviser, såsom som foto, tilsynsrapport, legemes undersøgelse, underretninger, redegørelser og øvrige vidner. De objektive beviser har i retspraksis, været medvirken til at styrke troværdigheden af vidnernes forklaringer. Såfremt vidnerne ikke har kunne forklare omkring faktiske forhold, herunder levestandarden som var tilfældet i Brønderslevsagen, så antages det, at domstolene ville have sat spørgsmålstegn ved deres troværdighed. Disse momenter må konkluderes til at være gældende uanset, hvilken form forklaringen optræder i.

Særligt angående videoafhøringer, sås det i Brøndbysagen, at selvom retten havde mistanke om at der forelå påvirkning af børnene, var dette ikke nok til at deres forklaringerne kunne tilsidesættes. På baggrund af denne afgørelse, må det derfor vurderes at mistanke om påvirkning af børnenes forklaring, ikke er nok til, at retten ikke vil anvende videoafhøringen som bevis. Derimod må det konkluderes, at for at en videoafhøringen som udgangspunkt kan tilsidesættes skal der foreligge omstændigheder, som gør at de grundlæggende betingelser i RPL § 745e ikke er opfyldt, som det var tilfældet i U2016.864H.¹⁷⁵ Eksempler på at videoafhøringen kan optræde som selvstændigt bevis, uden støtte fra øvrige beviser og vidneudsagn er ikke forekommet direkte af de i specialet behandlede afgørelser. Ofte optræder der søskende som det var tilfældet i Brøndbysagen, som afgiver en supplerende overensstemmende forklaring. Derudover sås det i Brønderslevsagen vedrørende steddatterens forklaring under videoafhøring, at hendes forklaring blev understøttet af sagens øvrige beviser. Det må dog på baggrund af specialet konkluderes at videoafhøringer kan optræde som et selvstændigt bevis, og dermed danne grundlang for en domfældelse. Dette er til trods for at referaterne af videoafhøringerne generelt har været mangelfulde i afgørelserne, hvilket vanskeliggør troværdighedsvurderingen heraf.

Afslutningsvis må det dog konkluderes, at forudsætningen for at videoafhøringer kan optræde som selvstændigt bevis, er at de afgørende momenter, som også gælder for direkte forklaringer jf. princippet om bevisumiddelbarhed, har tilstrækkelig bevismæssig styrke.

---

¹⁷⁵ L117: Forslag til lov om ændring af straffeloven, adoptionsloven og retsplejeloven. (Børnepornografi, seksuel udnyttelse af børn, salg af børn og gennemførelse af staffesager om seksuelt misbrug af børn m.v.), side 2631

9. English Abstract

This thesis includes a study regarding video questioning of children, as well as the evidential significance in criminal cases.

In Denmark, regarding violence and sexual offenses against children, video questioning was in most of the cases carried out in an investigation before any major main debate in court. In addition, at a base level there is free use of evaluation-evidence in criminal cases. The prosecutor and defense can obtain the evidence that they consider essential for the manufacturer, without regard to certificate design. Additionally, free assessment of evidence in criminal cases also counts, see Administration of Justice Act § 880, 2. Section, which is based on a view that the right can best identify the material truth which they can judge the evidential weight in the individual case, without being bound by a regulated set of rules. Thus it is not clearly defined from the Administration of Justice Act what can act as evidence and what impact it can have.

The free evidence assessment of video questioning of children must therefore be derived from an analysis of selected legal practice for a more detailed definition of how video questioning has an impact on causing guilty decisions. There is in the choice of legal practice committed against children involving violence and sexual offenses. Additionally, emphasizes that the cases are committed within the family. The reason for this must be seen in the light of the amendment of the scope of video questioning of children April 1 2016, where the extension only applies to children under 15 year always should be able to be video questioned when the offense applied sexual crimes, incest, criminal law §§ 237 and 244-245, if the crime is committed within the family.

Based on the analysis of case law, there are a number of factors that have been shown to have crucial evidentiary significance. Especially the moment about a witness's credibility, including the witness appearing calm and explain in detail, the judicial assessment proved to be of crucial evidentiary significance. Additionally, in the case it has been in the shown that the amount of pressure regarding consistent explanations from witnesses has great evidential force as it reinforces the individual's truth-value.

Examples of the video questioning can act as independent evidence without the support of other evidence and testimony has not occurred directly by the thesis treated decisions. This often occurs with siblings who make an additional consistent explanations. However, it is based on the thesis concluded that the videotape may act as independent evidence and thus form the basic foundation for a conviction. The precondition, however, is the crucial moments, which also applies for explanations seen. The principle of immediacy in evidence has sufficient probative strength.

10. Litteraturliste

10.1 Bøger

- Bukh, Marianne Holdgaard, *Modafhøring af vidner*, Jurist- og Økonomforbundets Forlag, 1998, 2. udgave.
- Greve, Vagn m.fl., *Kommenteret straffelov – Speciel del*, Jurist- og Økonomforbundets Forlag, 2012, 10. omarbejdede udgave.
- Nielsen, Gorm Toftegaard, *Straffesagens gang*, Jurist- og Økonomforbundets Forlag, 2011, 5. udgave.
- Rytter, Jens Elo, *Individets grundlæggende rettigheder*, Karnov Group, 2012, Foreløbig udgave/1.oplag.
- Smith, Eva, *Vidnebeviset*, GAD, 1986, 1. udgave.
- Smith, Eva m.fl., *Straffeprocessen*, Karnov Group, 2015, 2. udgave.
- Wegner, Morten, *Juridisk metode*, Jurist- og Økonomforbundets Forlag, 2000, 3. udgave.

10.2 Artikler

- Smith, Eva, *Menneskerettighedskonventionerne og de nordiske retsplejeordninger*, Det 32. nordiske juristmøde, 1990.

10.3 Andet

- Den Europæiske menneskerettighedskonvention: LBK nr. 750 af 19/10/1998.
- Forslag til Lov om ændring af retsplejeloven (videoafhøring af børn og unge i straffesager): 2015/1 LSF 43.
- Forslag til lov om ændring af straffeloven, adoptionsloven og retsplejeloven. (Børnepornografi, seksuel udnyttelse af børn, salg af børn og gennemførelse af straffesager om seksuelt misbrug af børn m.v.): 2002/1 LF 117.
- Justitsministeriets strafferetsplejeudvalg, Betænkning nr. 1554 om videoafhøring af børn og unge i straffesager, 2015.
- Retsplejeloven: LBK nr. 1255 af 16/11/2015.
- Rigsadvokatens meddelelse 2-2007, Rettet september 2012 – Behandling af sager om seksuelt misbrug af børn og videoafhøring af børn i sådanne sager.
- Straffeloven: LBK nr. 873 af 09/07/2015

11. Domsregister

- EMD 1/1985/87/134

- TFK 2009.534/2
- TFK 2009.60
- TFK 2012.444/2
- TFK 2015.202
- TFK 2015.207

- U 1969.346H
- U 2012.998V
- U 2013.91V
- U 2016.864H